İŞÇİNİN SESİ

YIL: 21 SAYI: 464

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ YAYIN ORGANI

TEMMUZ 1998

Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşin! Karkeren Hemû Welatan Yekbîn! İşçiler Silahlanın, Devrime Hazırlanın! Karker Xwe Bi Çek Bikin, Ji Şareşê Re Amade Bikin!

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI SUSURLUK DEVLETİNİ YENECEKTİR

YAŞASIN DÜNYA İŞÇİLERİNİN HAKLI KAVGASI

GLOBALLEŞME KİMİN SONUDUR?

ÖZGÜN TÜRKÜ

Globalleşme günümüzde en çok tartışılan, üzerinde düşünülen, araştırılması gereken bir olgudur. Globalleşme bir terim olarak dünyanın küçülmesi olarak tanımlanabilse de, derinine inildiğinde ekonomik açıdan, ekonomiye bağlı olarak da toplumsal, siyasal ucundan tarihin kilometre taşını oluşturacak bir öneme sahiptir.

Globelleşme, etkin, pratik sonuçlar doğuran sıcak bir olgu olarak bakıldığında, 1970'lerde başlamış, 1980'lerde hız kazanarak günümüzde çok büyük bir ivmeye ulaşmıştır. Geniş bir tarihsel perspektiften bakıldığında ise globalleşmenin insanlığın başlangıcından günümüze uzanan gelişmelerin toplamının dönüşümsel bir sonucu olduğu görülür.

Nasıl kapitalist sistem burjuvasıyla, küçük burjuvasıyla, işçi sınıfıyla birden bire ortaya çıkmadıysa, globalleşme de bir anda ortaya çıkan bir olgu değil, üretim araçlarındaki ve üretim ilişkilerindeki gelişmenin ulaşığı bir olgunluk noktasıdır. Bunun ötesinde kendisi de bir süreçtir, süregelmektedir.

Başlangıçta birbirinden bağımsız, kendi iç gelişmeleri, iç çelişkileriyle yaşayan insan toplulukları çeşitli yollardan ve çeşitli etmenlerle birbirine ulaştıktan sonra çeşitli alanlarda ilişkilerini düzenleyecek bir takım düzenekler geliştirdiler. Dünya sisteminde oluşan ilişkiler ve bunları düzenleyen kurumlar önceleri topluluklar (uluslar) arasında iken bir takım gelişmeler sonucu topluluklar üstü (uluslar üstü, global) niteliğe ulaşacak tarihi bir sıçrama yaptı. Dünya üzerindeki niceliksel genişleme, yayılma, cografi alanları tükettikten sonra niteliksel bir derinleşme sürecine girdi. Niceliksel yoğun emperyalizmin atar damarı endüstri iken, niteliksel yoğun emperyalizmin atar damarı bilimsel-teknolojik devrim ve iletişim alanında yapılan ilerlemeler olmuştur.

Bilimsel teknolojik gelişmeler kapitalistleri uluslarüstü şirketleşmeye götürmüştür. Amacı daha az emek gücü kullanarak, daha derinlemesine sömürüyle daha fazla kar elde edilmesidir. Uluslarüstü şirketler, uluslarüstü kurumlarını da (IMF, WB, OECD, GATT, IEA, NEA) arkalarına alarak dünyanın her köşesinde yayılmak, sömürülerini güçlendirerek sürdürmek için yola koyulmuştur. 1980'lerde uluslaraüstü tekeller üretimin üçte birinden fazlasını, dış ticaretin yarıdan fazlasını ve teknoloji paritelerinin yüzde seksenini elinde tutmaktadır.

Bilimsel teknolojik gelişmenin sonucu olarak üretimde işgücü azalmakta, makina insanın yerini almaktadır. Bunun pratikteki göstergesi ise işsizliktir. İşsizlik kapitalist ülkelerde artmakta, gelişmekte olan ülkelerde ise, ihracaat ürünlerinin nitelik değiştirmesiyle (hammadenin yerini yarı işlenmiş ürünlerin alması gibi) katlanarak artmaktadır.

Sermayenin giderek artan uluslararası şirketleşme aracılığıyla sınır tanımıyor bir duruma gelişi, üretimin ve dağıtımın dünya ölçeğinde yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Dünyadaki gelişmiş, gelişmemiş, az gelişmiş ülkelerin sermayeleriyle, hammaddeleriyle, bilgisiyle ya da bilgisizliğiyle aynı alana çekilmesiyle birlikte, uluslaraüstü şirketlerle ulusal kapitalistler arasında çelişkiler çıkmaktadır. Globalleşme az gelişmiş ülke burjuvazisi ile emperyalist burjuvaziyi burun buruna getirmiştir.

Globalleşmenin diğer bir sonucu da, dev uluslarüstü şirketleşmeler aracılığıyla mülkiyetin tabanının genişlemesi olmuştur.

Globalleşme kapitalizmin gelişmesi aşamasında kaçınılmaz olarak ortaya çıkmıştır. Dünya ekonomik, siyasal, toplumsal anlamda bir bütün olma yolunda hızla ilerlemektedir. Bugün bir yerde oluşan bir kriz dünyanın her yanını sarsmaktadır. Artık istenilse de istenilmese de, dünyaya duyarlı olmak zorunluluğu vardır. En belirgin örneği Doğu Asya'da ortaya çıkan krizler zinciridir. En günceli ise Endonezya'da yaşananıdır.

Büyük kapitalist güçler nefes almak, yaşamlarını sürdürebilmek için rekabet şartlarını artırmak, yapılarını güçlendirmek durumundadır. Bunun yolu ise kapitalist şirketlerin sürekli ve genişleyen bir biçimde birleşmeleridir. Örneğin, 1997 yılında ABD'deki en büyük 10 şirket birleşmesinin ekonomik hacmi 165.8 milyar dolar iken, 1998 yılında, daha yarıyıl bitmeden sadece üç birleşmenin hacmi 193.6 milyar dolara ulaşmıştır. Az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülke kapitalistleri ya kendilerini geliştirip uluslarüstü tekeller kervanına katılacak, ki bu oldukça güç görünmektedir ya da yok olacaktır.

Kapitalizm, kendi açmış olduğu globalleşme yolundan ortaya çıkan sorunları çözmek için çırpınmaktadır. Çözüm için en sık başvurulan kurum İMF'dir. On yıllardır yinelenen İMF reçeteleri ulusal erkin işlevini bir kenara itmesine karşın işlememektedir. Sorun siyasal üst yapıda değil, ekonomik alt yapıdadır.

Kapitalizm, işçilerin omuzlarına basarak ulaştığı teknoloji, bilgi düzeyi, üretim araçları, iletişim alanındaki gelişmelerin dünyasallaşmasının önüne geçememektedir, geçemeyecektir. Bugünkü ulaşılmış gelişmişlik düzeyi burjuvazinin değil, dünya tarihsel sürecinin ürünü, işçi sınıfının emeğidir. Sahibi de burjuvazi değil, dünyasal ölçekte işçi sınıfı olacaktır. ●

Türkiye ezilen halkı 2 Temmuz 1993'de yanan canlarımızın h sabını soracaktır

ZEHRA YENER

Sivas'taki vahşi yangınla aramızdan ayrılan 37 canı saygıyla anıyoruz.

2 Temmuz'da olanlar, şöyle bir durup düşünüldüğünde, insanın resmen kanı donuyor: Madımak'ta insanlar, öğlen cuma namazından sonra yanmaya başlıyor, 8 saat süren yangına polis, jandarma bir zahmet geliyor ve sadece seyrediyor. İtfaye de Çin' den geliyormuş gibi saatler sonra teşrif ediyor!

Sivas'taki bu olay tabii ki TC devletinin hazırlamış olduğu bir oyundu. Tabii ki her zaman olduğu gibi perde arkasında kalan ve suçu başkalarına yükleyenin o olduğunu biliyoruz. Bugün Sivas olaylarından sorgulanan kaç kişi kaldı? Ama istedikleri kadar unutturmaya çalışsınlar, Türkiye işçi sınıfı ve emekçi halkı hesap gününde bunun da hesabını soracaktır.

"Laiklik, egemenliğin kaynağıdır" diye yazıp duruyorlar. İnsan olan, insanlığın gelişimine güven ve saygıyı esas alır. Yobazlık ve bağnazlık ise, inanç konusunda tartışmayı kabul etmemek, tek doğrunun kendi doğrusu olduğunu iddia etmek, hoşgörüsüzlük, sevgisizlik demektir.

Anti-laik şeriatçılar, "ben kendi inancımı sana ikna yoluyla ya da zorla kabul ettireceğim, eğer kabul etmezsen seni toplumdan atacağım ve gereğini yapacağım" demektedirler ki bu düşünce ile ortaçağ karanlıklarında kalmış yöntemleri uygulamakta olduklarını iyice açık etmektedirler.

Ortaçağ kalıntısı bu güçlere karşı mücadele edebilmek için, her zamankinden daha çok birliği, dirliği ve dayanışmayı geliştirmeliyiz. Tüm ilerici, devrimci ve aydın halkın bu birliğine Türkiye devriminin ihtiyacı vardır.

Bizler bin sefer doğar, onların korkulu rüyaları oluruz.

Yaşasın Pir Sultanlar!

Kahrolsun Hızır Paşalar!

Bizi yakmakla kurtulamazsınız, biz ölür ölür diriliriz!

Ölüm orucu şehitleri ¨lümsüzdür!

Aygün UĞUR, Altan Berdan KERİMGİLLER, İlginç ÖZKESKİN, Hüseyin DEMİRCİOĞLU, Ali AYATA, Müjdat YANAT, Tahsin YILMAZ, Ayçe İdil ERKMEN, Hicabi KÜÇÜK, Yemliha KAYA, Osman AKGÜN, Hayati CAN.

Bir savaşım odağı olan cezaevlerinde süren kavgaya selam olsun!

Tarih: Temmuz 1996. Burjuvazi, yönetememe krizi, hoşnuzsuzluğu gemlemedeki yetersizliği yüzünden çaresizlik içinde. Toplumun siyasal dinamizminin, devletin biriken öfkeyi zorbalıkla bastırmaya çalışmasına yanıtı hergün yükseliyor. Öyle bir dönem ki, her eylemin, her mücadele biçiminin alacağı yol, getireceği kazanımlar yalnızca mücadeleyi verenlerin militanlığı, kararlılığıyla belirleniyor.

Yurdun dört bir yanındaki cezaevlerinde siyasi tutsaklar istemlerini kabul ettirmek için, içerdeki mücadeleyi dışarıya taşıma göreviyle hayatlarını ellerine almış açlık grevlerindeler. Baştanbaşa tüm yurtta eylemlilikler sürüyor. Ölüm oruçları 60.gününü aşmış. Hergün yeni şehitler veriliyor. Her şehit ile halkımız yeni eylemlilikler yaratıyor. Şehit sayısı 12. Timsah göz yaşları arasında daha fazla basınca dayanamayan RefahYol hükümeti istemleri kabul ediyor.

Aradan iki yıl geçti. Burjuvazi daha fazla kıvranıyor. Onlar ise şanlı devrim tarihine, tüm halkların belleğine adlarını onurlu ölümleriyle yazdılar, örnek oldular. Ölüm nereden, nasıl gelirse gelsin, hoş geldi dediler.

Devrim savaşçıları ölümsüzdür!

Teknoloji ve Güvenlikli Çalışma

KASIM ZORLU

Burjuvazinin kendi çıkarları doğrultusunda sürekli geliştirdiği teknoloji ve özellikle bilgisayar ve telekomünikasyon dalında kaydedilen ilerlemeler toplumsal güçler açısından da çok önemli olanaklar sağlıyor. Süper kârların emeğin verimliliği hızla arttırılarak katmerleşmesi yarışında ekonomik güdüler siyasal kaygıların, özellikle süper emperyalist güçler açısından, göreceli olarak önünde yürüyor. Bu denli üst düzeyde bir bilimsel teknolojik açınımın toplumsallaşmasının üretken güçlerin kapitalizm açısından vazgeçilmez bir parçası olan canlı emeğe sağlayacağı sıçrama, elbette salt, emeğin verimliliği çerçevesine sınırlanamayacak, daha geniş kapsamlı bilinç faktöründe de getireceği birikimle çağ atlatacak potansiyelleri doğuracaktır. Marks'ın öngördüğü, komünizme doğru bu kör gidişi iradi bir çabayla dünya çapında bilinçli bir devrimci dönüşüme çevirmeye yetenekli öznel öğenin filizleneceği nesnel koşulları da döşeyecektir.

Kapitalizmin sınırları içinde bile, gelişme perspektifleri açısından, henüz çocukluk çağını yaşamakta olan bilimsel teknolojik devrim daha bugünden geleceğin sözcüsü olan güçlere küçümsenemeyecek fırsatlar sunmaktadır. Kapitalizm açısından da ilerlemenin, ömrünü uzatmanın, anahtarı giderek daha fazla kafa emeğinin gelişmesini çağrıştırırken, egemen güçlerin hizmetindeki müthiş maddi, askersel ve teknolojik kaynakların caydırıcı etkisi "know how"un tabana yayılmasıyla orantılı olarak azalmaktadır.

Emperyalizmin saltanatı altında birçok açıdan her zaman gizli çalışmak zorunda olan komünistler, yayıldıkça denetimi daha da olanaksızlaşan bu gelişmenin meyvalarını kullanmak durumundadır. Gelişmenin bizler açısından günlük, pratik sonuçları çok yönlü ve yaygın iletişim ve elektronik propaganda kolaylıklarından merkezi denetime, global enformasyon ve kaynak olanaklarından kardeş örgütler arası ilşkiye ve ötesine uzanan koca bir yelpazeyi kapsamaktadır.

Tüm bunların arasında günlük çalışmalarımızda en acil ihtiyaç duyulan örgüt içi ve örgütler arası güvenlikli haberleşme konusunda yeni teknolojinin getirdiği kolaylıklar bile tek başına ilerlemenin doğasını anlatmaktadır.

Kapitalist kuruluşlar işletme sırlarının rakiplerinin eline geçmesini önlemek için elektronik uzmanlarına kucaklar dolusu paralar sayarken, düzen karşıtı güçlere karşı getirilen her türlü yasak ve önlemlere rağmen, çatlaklardan sızan bilgiler aynı teknolojiyi düzene karşı kullanma fırsatları yaratıyor.

İllegal koşullarda çalışmak zorunda olan bir örgüt için yaşamsal önem taşıyan enformasyon ve direktif akışının güvenliğinin hangi dolambaçlı yollardan ve ne zorluklarla sağlanmaya çalışıldığını hepimiz biliriz. Ne kadar deneyimli olusa olsun, kadroların konspirasyon kurallarını uygulamada en ufak bir laçkalığının, anlık bir zaafının nelere malolabileceği nice yöneticinin korkulu rüyası değil midir? Haberleşmenin güvenliğini gerçekten düzgün oturtabilmenin getireceği mali yük de işin bir başka boyutu. Tüm önlemlere karşın işin tam bir garantisi olmadığı sorunu da işin tuz ve biberi. Ya, düzenin taktiklerinin gel-gitleri içinde rahatlayıp, "boş ver, şimdi bir şey olmaz, bu kadar işin içinde ufacık bir bilgi için cehennemin dibine gidip telefon mu arayacağım?" kayıtsızlığı içinde işi kolayından halletme psikolojisine ne demeli?

Tüm bunlar işlerin akışı içinde çoğu kez karşılaşılan olgulardır ve bazı yönleriyle de, hoş görülmese de, anlaşılır şeylerdir. Fakat, meseleye bugün gelinen teknolojik düzey eksenine baktığımızda bu kadar rahat davranma hakkına sahip değiliz.

Gizli servisin, güvenlik güçlerinin bugün ellerindeki teknolojiyle bırakın odanıza, telefonunuza dinleme cihazı yerleştirmeyi, uzaktan kumandalı alıcılarla pencerenizin titreşimlerini alarak dinlemek, hatta ıssız bir parkta arkadaşınızla yürürken kilometrelerce uzaktan konuşmalarınızı teybe almak artık sıradan uygulamalar arasına girmektedir. Ayrıca, telefon hattınızla direk bağlantı kurmadan, herhangi bir telefonla telefon santrallarına elde edilen gizli kodlarla girip herhangi bir telefonu dinleme işi gizli servisin de ötesinde çok daha geniş bir kullanım alanına yayılmıştır. Bir yanlış anlamayı önlemek için şunu da belirtelim: El telefonların dinlenme işi genel düşüncenin aksine çok daha basit bir iştir. Bu telefonlardan çıkan sinyaller eski tip bir televizyon aleti ile oldukça kolay alınabilir.

Peki bu, böyle bir teknoloji karşısında, artık elimiz kolumuz bağlı, hiç bir çözücü önlem alamaz hale mi geldiğimizi anlatıyor? Elbette hayır. İşin en hoş tarafı da zaten bu. Tam aksine teknoloji ilerledikçe, bir paradoks gibi de gelse, bizim açımızdan kendi çözümlerini de, ve de eskisinden çok daha basit ve güvenilir bir biçimde, beraberinde getiriyor. İşte motor gücü bilgisayar ve telekomünikasyon patlaması olan bilimsel-teknolojik devrimin çağ değiştirici potansiyeli de burada yatıyor.

Bir kere, artık birçok işlevi rahatlıkla görebilecek bilgisayar ve elektronik cihazlar artık ayağa düştü, çok çok büyük mali bir külfet getirmeden, kolaylıkla alınabilir hale geldi. Orta çaplı bir il komitesinin sigara içen üyelerinin günde yarım paket az içerek iki haftada alabileceği düzeye geldi.

Sonra, burjuvazi "soydaş"larıyla rekabetinde öyle kolay kolay çürük tahtaya basmaz. İşletme sırlarını saklı tutmak için getirilen birçok önlem koca ABD emperyalizminin tüm olanaklarını kullanarak bile çözemediği ve bu yüzden de yasakladığı türden ve sağolsunlar, kapitalizmin iflah olmaz kaptı kaçtılığı içinde bizim gibi "vatan hainleri"ninde bu nimetlerden yararlanmasını önleyemiyorlar. Bu niyetlerin dışında bir olgu. Teknolojik olarak zaten belli düzeyin ötesindeki önlemlere hakim olamıyor. Olma aşamasına geldiğinde ise daha ilerisi ortaya çıkıyor. Asıl yapmaya çalıştığı bunların "tehlikeli" unsurlarca kullanımını önlemek. Bunu da yasaklarla yapmaya çalışıyor, ama bu işte büyük paralarla dönüyor. Bilmem ne şehrinin, bilmem ne sokağındaki bir "viz kid" çıkıyor yeni birşey getiyor. Daha duruma duhul olana kadar alan alıyor. Sonra, yasakların delinme işide bir uzmanlık dalı. Kapıdan atıyor, herif bacadan giriyor. İnsanoğlu son derece yaratıcı. Bir de, kapitalizm için son derece önemli olan emeğin verimliliği konusu var ve gelen önlemler son derece kendi içinde bütün ve kullanmak için öyle uzun kursları falan gerektirmiyor.

Geneliyle veri, ses ve görüntü alışverişinde gizliliği hedefleyen bu önlemler çok da yeni bir fikri içermiyor. Özü eskiden beri kullanılan şu şifreleme denilen olay. Hepimiz hatırlarız, yazdığımız mesajı postaya atmadan harıl harıl çalışıp, daha önceden kararlaştırdığımız bir kitabın sayfalarına işaret eden bir çeşit kodlu cümlelerle değiştirdiğimizi. Yeni olan aynı şeyin elektronik metodlarla ve çok daha üst düzeyde ve karmaşık yapılıyor olması ve sadece yazılı değil, sesli ve hatta canlı iletişiminde bu kapsam içine girmiş olması. Tabii birde iletişim otomatik olarak ve saniselerle bile ölçülemez hızda yapılıyor olması var.

Şifreleme konusu burjuva devlet güçlerinin sürekli kafasını kurcalayan bir sorun. Özellikle bireysel kullanımını sınırlamaya çalışıyorlar. ABD ve birçok emperyalist ülke bu sorunu çözebilmek için olağanüstü kaynak ve çaba harcıyor. Elektronik şifreleme alanında bir taraftan çözebileceği şifre düzeylerini yükseltmeye çabalarken, diğer taraftan yasalar yoluyla kendi kapasitesini aşan şifreleme biçimlerini suç ilan ediyor. Şifrelemede kullanıcıyı kendi belirlediği kriterlere uymaya zorluyor. Fakat bugün elektronik şifreleme tekniği öyle boyutlara ulaştı, kombinasyon rakkamları öyle astronomik sayılara vardı ki, belirledikleri ve çözebileceklerini düşündükleri düzeyler artık komik kalıyor. Üç harfli kuruluşlar (FBI, CIA, MIT vb.) ne yapacağını şaşırmış durumda, koşturup zorlama çözümler arıyorlar. Ama nafile. Artık atı alan Üsküdar'ı aştı.

Bu veri alışverişi için belli bir süredir böyle. Şimdi ise canlı haberleşme alanında da aynı durum ortaya çıkıyor. Özellikle sesli iletişimde (telefon hatlarını kullanarak) yeni gelişmeler son zamanda yeni bir düzeye şıçradı ve çözümü olanaksız yöntemler ortaya çıkmaya başladı. Bu konu, özellikle devrimci güçler açısından, çok kullanılan bir haberleşme yöntemi olduğu için kısaca bir bakalım.

Telefon hattıyla sesli haberleşme alanında iki önemli gelişme var.

Birincisi, araç kullanarak yapılan haberleşme ki bu hem sabit hem de el telefonları için geçerli. Burada, satın alacağınız basit bir kodlama (scrambler) cihazını telefonunuza bağlayarak konuşma yaptığınızda, hattan giden sinyaller anlaşılamaz hale geliyor. Hattın öbür ucunda ki telefona da aynı cihazı bağlayarak hiç bir anlam ifade etmeyen sinyaller tekrar konuşma moduna çevriliyor. Bu oldukça yeni bir teknoloji ve piyasadan ucuza elde edebileceğiniz tiplerinin güvenilebilirliği kuşku götürür. Güvenilir modellerin ise fiyatları çok pahalı.

İkincisi ve hem çok daha masrafsız olanı, hem de en güvenilir olanı, bilgisayarınızı kullanarak yapacağınız haberleşme. Tabii, bunun için belli bir düzeyde modem, ses veya video kartı ve ufak bir mikrofona ihtiyacınız var ki, bu da artık bilgisayarlar için standart hale geldi. Burada da canlı görüntü ve sesli olmak üzere iki kategori var. Her ikisi içinde gereken tek şey bu işi (iki bilgisayar arsındaki akışı) şifreleyecek bir yazılım. Bu da yasak olmakla birlikte elde etmesi hiç de imkansız değil.

Böyle bir sistemi iki uçta kurduktan sonra, rahatlıkla, konuşmalarınızın çözülme ihtimali olmadan iletişim kurabilirsiniz. Yazılımın yaptığı basitçe, ses dalgalarını bilgisayarınızın olanaklarını kullanarak dijital sinyallere çevirip, bir takım logaritmik formülasyonlarla sıkıştırmak ve bu sıkışmış mesajları şifreleyerek hattan öbür uca yollamak. Tabii, aynı yazılım öbür uçta da bu işlemin tersini yapma görevini görüyor.

Bu yöntemle haberleşme belirttiğimiz gibi yüzde yüz emniyetli. Fakat sorun elbette burada bitmiyor. Düşünülmesi gereken bir başka konu, olası bir takım dış etmenleri bertaraf etme sorunu. Görünmemek için başını kuma sokup koca vücudunu dışarda bırakan deve kuşu örneğini hepimiz biliriz.

> **Bilimsel teknolojik devrimin yarattığı günümüz koşullarında, teknolojik ilerleme öyle bir sürece girmiştir ki, artık tüm kısıtlamalara karşın kendi başına buyruk bir yapıya bürünmüş ve beylerinin çizdiği çerçevenin dışına taşmaya başlamıştır.**

Yukarda da değindiğimiz gibi devlet güçlerinin elinde binbir türden dinleme ve takip araçları var. Bu yüzden polisin bildiği bir yerden bu haberleşmeyi götürmek doğru değil. Telefon hattına girip şifreli sinyalleri çözmekle uğraşması hiç gerekmiyor. Ayrıca tamamen bir raslantı sonucu hattan giden şifreli sinyali aldığını düşünelim. Anında şüphe çekmez mi? Dolayısıyla bildiğimiz diğer güvenlik önlemlerini de işe koşmalıyız.

Basit bir önlem olarak, en azından karşıdakinin dinlenme olasılığını azaltmak için, kulaklıklı mikrofon kullanılabilir. Başka bir önlem ise, sorunlu olmayan bölgelerde bir sokak telefonu ve el bilgisayarı kullanarak olabilir. Bunun için "accoustic coupler" denilen bir alete gereksinim var. Bu alet telefon ahizesi ile bilgisayarın modemi arasında bağlantıyı kuruyor. El telefonuyla iletişim kurmak da bir başka önlem. Ama polisin bilme olasılığı olan telefonlardan kesinlikle kaçınılmalı. Çünkü daha önce de belirttiğimiz gibi el telefonlarını dinleme işi daha kolay.

Özetlersek, bilimsel teknolojik devrimin yarattığı günümüz koşullarında, teknolojik ilerleme öyle bir sürece girmiştir ki, artık tüm kısıtlamalara karşın kendi başına buyruk bir yapıya bürünmüş ve beylerinin çizdiği çerçevenin dışına taşmaya başlamıştır. ●

Kadın Sorunu ve Sovyetler Birliği'nde Cinsel Eşitsizliğin Kökleri-II

E. KARAKEBELİ

Marks, Engels sınıf farklılıklarının ortadan kalkmasıyla, bunlardan kaynaklanan tüm toplumsal ve siyasal farklılıkların da kendiliğinden yok olacağını söylemişlerdir. Ekonomik altyapının değişmesiyle birlikte o muazzam üstyapı da değişir. Kadının konumu artık başkadır.

3. Bölüm:

Bundan önceki bölümde Bolşevik partisinin önde gelen liderlerinin, kadınların kurtuluşu fikirlerini nasıl Marksist teoriye dayandırdığını gördük. Buna göre, kurtuluşun gerçekleşmesi için kadınların üretken alanlardan soyutlanmaması ve toplumun eşit üyeleri olarak kamu alanına çekilmesi gerekmektedir.

Ancak, ilk bölümde de kısaca değinildiği gibi, SSCB'de kadınların işgücüne tam katılımı, özgürleşmelerini sağlamamıştır.

Bu bölümde SSCB'de kadın işgücünün doğasına dikkat çekilecektir. Bu bize teori ile Sovyet "sosyalizmi" arasında açılan boşluğu da anlamada yardım edecektir.

Sovyetler Birliği'nde Kadınların İş Gücüne Katılma Oranları

SSCB'de çalışmak hem bir hak hem de bir görev olarak kabul edilmiş, buna rağmen kadınların işgücüne katılma oranları yıllar içinde farklılıklar göstermiştir. Özellikle 1950'lerden sonra bu oranlarda önemli bir artış görülmektedir; 1959'da kadın işgücünün % 69'u, 1979'da % 84'ü aktif olmuştur. (Oxenstierna, 1990: 185) Bu dönemler içinde tüm çalışanların % 50'sini kadınların oluşturduğu gözönüne alınırsa dünya çapında çok yüksek bir oran ortaya çıkar.

Kadınların işgücüne yüksek oranlarda katılabilmesi başından itibaren devlet politikalarıyla desteklenmişti. Bu, önemli bir kısmıyla, devrimin ideolojik yapısının kadınların kurtuluşunda işgücüne katılımı gerekli görmesi olmakla beraber, ekonominin devlete yüklediği ağır sorumlulukları da karşılamak için kadınları büyük sayılarla harekete geçirmeyi getiren bir gereklilikti.

Tablo I'den, devrimin ilk yıllarından itibaren kadınların işgücüne katılımı izlenebilir. Bu tablodan da görüleceği üzere, devrimin ilk yıllarında kadınlar işgücünün %25'ini oluşturuyorlardı ama;

"kadın işgücü erkek işgücünden çok daha az kalifiye idi; ülkedeki kadın nüfusu siyasal ve kültürel olarak inanılmaz derecede geriydi. Kadınlar ağırlıklı olarak evlerinin işleriyle uğraşıyorlardı ve hala sürmekte olan feodal/burjuva ahlak anlayışı yüzünden 'kadının yeri evidir ve görevi eş ve anne olmaktır' diyen erkek egemen bakış açısı sürmekteydi. İleri yıllarda kadınların çalışma hayatında sayılarının artmasının ana nedeni ise, erkek işgücü eksikliğiydi." (Lapidus, 1993:142)

1946'da, II. Dünya Savaşı'nın etkileriyle daha da kötüleşen demografik dengesizlik sonucu ülkede 35-59 yaş grubunda 100 kadına karşılık 59 erkek vardı. Tahmin edilebileceği gibi bu durum kadın işgücü için özel bir talep yaratıyordu. 1945'te kadınlar işgücünün %56'sını oluşturuyordu ve 1959'da da kadınların hane reisi olduğu durumlar toplamın % 30'una varmıştı. Kapitalizmin ülkeyi getirebileceği ekonomik gelişmişlik düzeyine ulaşabilmek için hızlı endüstrileşme ihtiyacı, kadınların çalışma hayatına katılmalarına da özel bir şekil verdi.

Çok iyi bilindiği gibi, kadınların işgücüne yüksek oranlarda katılımı her zaman daha iyi toplumsal ve ekonomik bir hayat anlamına gelmedi. Toplumun her düzeyinde eşitsizlikler devam etmekteydi ve kadınların ekonomik bağımsızlığı erkeklerle eşit bir hayatı garanti etmedi.

Şimdi kadınların neden erkeklerden daha alt konumlarda kaldıklarının ve işyerindeki eşitsizliklerin nedenlerini kısaca görmeye çalışalım.

İş Hayatında Genel Eşitsizlikler

Ülkedeki hızlı endüstrileşme 1928'lerden itibaren kadınların iş hayatında giderek artan sayılarda yer almasını sağladı. Buna rağmen kadınlar tarafından yapılan işler genel olarak erkeklerin yaptıklarından farklıydı. Tipik olarak kadın iş gücü ekonominin belirli sektörlerinde yoğunlaşmaktaydı ve ister endüstri ister tarımda olsun, elle yapılan işler 'kadın işi' olarak görülmekteydi. Dahası, kadınların yaptıkları işler genel olarak daha az beceri ve daha az sorumluluk gerektiriyordu. Bunun sonuçlarından birisi olarak daha az ücret ödeniyor ve eğer yaptıkları iş zaman içinde makinalaşırsa, burada çalışan kadınların işleri erkeklere devrediliyordu. Dolayısıyla, kadınların işleri erkeklerinkinden gelir dağılımı, beceri, statü ve yetki alanlarında farklılık gösteriyordu.

Mesleki Ayırım:

Sovyet işgücünde göze çarpan noktalardan bir tanesi kadınların çalışabilecekleri işlerle ilgili hiç bir resmi yasaklama olmadığı halde (sağlık nedenleri hariç) kadınlar ekonominin belirli alanlarında yoğunlaşmış bulunmaktaydılar. Her zaman kadınların yoğun olduğu tarım işkollarını bir yana bırakırsak, 'kadınsı' diye nitelendirilen ve servis sektöründe olduğu gibi ya da evle ilgili işlerden kaynaklanan ya da daha az beceri gerektiren işlerde yığıldıkları görülür. Üstelik McAuley'nin araştırmasına göre, "kadınların çoğunluğunu istihdam eden 3 endüstriden ikisinde (hafif endüstri ve gıda işlemede) erkekler yetki gerektiren görevlerde bulunurken, kadınlar en çok temel üretim işlerinde yer almakta" idi.

Kadınların çalışmasıyla ilgili en şaşırtıcı konulardan bir tanesi, erkeklere nazaran daha az mekanize olmuş işler yapmaları ve fazla beceri gerektirmeyen işlerde yoğunlaşmalarıdır. Bu, ilerleyen yıllarda, memurluk ve idari işlerde, tıp alanında ve öğretimde biraz aşılsa da karar mekanizmalarına gelindiğinde büyük çoğunlukla soyutlandıkları görülmektedir.

Tablo II'de bazı seçilmiş idari ve mesleki uğraşılarda kadınların temsil edildiği yüzdeler gösterilmektedir.

Tablo II'de ise, görülebileceği gibi yüksek rakamlarla temsil edildikleri Tıp alanında bile kadınlar hiyerarşinin üst kademelerinde giderek azalmaktadırlar. Mesleki ayrımcılık, karar alma mekanizmalarında bulunamama, kadınların ücretlerinde de büyük eşitsizlikler doğmasını getirdi. 1970'lere kadar kadınların kazançları erkeklerin %60-65'i kadardı. Lapidus'ün (1993:143) araştırmasına göre de 1989'da bu oran ancak % 75 civarındaydı.

1922 Sovyet Çalışma Yasası, 1936 ve 1978 anayasaları açık olarak eşit işe eşit ücret ödemeyi garanti altına almaktaydı. Ancak bu sadece 'aynı' işi yapan kadın ve erkekler için geçerliydi. Bu tür tanımlamaların sorunları bir yana, üstelik bu dönemlerde aynı işi yapan kadınların erkek işarkadaşlarından daha az ücret aldıkları da ortadadır.

Sovyet iş ekonomistleri ücret farklılıklarını değer teorisi yorumlarıyla açıklamaya çalışmaktaydılar. Kişinin çalıştığı ekonomik sektörün önemi, o kadın ya da erkeğin sağladığı emeğin nitelik ve niceliğini, dolayısıyla da değerini etkilediğini öne sürmekteydiler (Sedatis & Butterfield, 1991). Buradan da kolayca görülmektedir ki, kadınlar bir kez bu daha az önemli sektörlerde takıldıklarında, düşük ücret almaları da yasallaşmaktadır.

İkinci Vardiya; Annelik ve Ev işleri:

Kadınların toplum hayatına kazandırılması için ev işlerinin yükünden kurtarılmaları gereği çok açıktı. Bu nedenle bu işlerin toplumsallaştırılmasına çaba harcanmıştı. Sovyet çalışma yasası ve sosyal güvenlik kuralları kadınların annelik ve çalışma hayatını beraber yürütebilmeleri için bir çok önerme taşımaktaydı. Ancak, iyi niyetler ekonomik olanakların eksikliğinde fazla birşey ifade etmiyor. Özellikle Stalin döneminde, örneğin demografik dengesizliğin baskıları, hızlı endüstrileşme politikaları ve tüketim endüstrisinin ihmal edilmesi, ev işleri ve çocuk bakımının annenin sorumluluğuna bırakılması sonucunu doğurdu. Bu ekonomik zorluklar yüzünden özel alanın toplumsallaştırılması 'daha önemli' amaçlara yerini bıraktı. Kadınların üzerine kalan ev işlerinin ağır yükü, onların toplumsal-siyasal eylemlerde sorumluluk almakta isteksiz olmalarına ve geri durmalarına neden oldu. Aynı zamanda erkeklere göre ileri eğitime zaman ayırabilme konusunda da geri kalmaya başladılar.

Sovyetler Birliği'nde kadınların ev işleriyle mesleklerini beraber yürütmede karşılaştıkları sorunları ve yükü daha iyi anlayabilmek için tüketim sektörüne bir göz atalım.

1970'deki resmi istatistiklere göre her 100 aileden ancak 32'sinin buzdolabı vardı, ancak 1980'de 100 aileden 86'sının buzdolabı olabildi. Buzluk ve buzdolabı eksikliği elbette yiyecek hazırlanması ve saklanması gibi ekstra sorunlar getirmekteydi. Dükkanlarda bir kadının ortalama olarak sıra beklemekten ötürü kaybettiği süre 2 saat. (Schroeder, 1990:191) Yine 1970'de her 100 aileden ancak 52'sinin çamaşır makinası vardı, 1980'de bu oran 100 ailede 70'e çıktı. Bulaşık makinaları bu dönemde hemen hemen hiç yoktu. Ev işlerinin büyük çoğunluğu elektrikli aletler olmadan yapılmaktaydı.

Kadınların karşılaştıkları sorunlar yalnızca tüketim sektöründe değildi. Evdeki dezavantajlı konumları onları işgücüne katılımlarında da ters etkilemekte, ne aile içinde ne de daha geniş toplumsal çevrede geleneksel rollerin dışına çıkamamaktaydılar. 'Çifte işgünü' bugün gelişmiş kapitalist ülkelerdeki kadınların da hala sorunudur ve kapitalist düzenin de bir yerden sonra çözemeyeceği bir konudur. Ancak ekonomik altyapı sağlanmadan, kendisine sosyalist diyen bir devlette de çözülmesi için bir neden yoktur. Hele hele yedek parça olmadığından çalışmayan makinalarla kurulu fabrikalar, "yap-çalıştır-tamir et" metoduyla endüstrileşmeden söz edilemeyeceği açıktır.

Uzun lafın kısası

Buraya kadar Sovyet iş piyasasının şartlarında istihdam politikalarının kadınları nasıl sürekli bir eşitsizlik durumunda tuttuğunu gördük. Bunlar ekonominin sınırlılıklarını göstermektedir. Eğitim sitemindeki eşitsizliklerle de, kadınların hala ev ve çocuk bakımında birinci sorumlu olması iyice pekiştirilmekteydi.

TABLO I

KADINLARIN İŞGÜCÜNE KATILIMI

Yıl	Tüm çalışanlar (000)	Tüm kadın çalışanlar(000)	Kadınların %si
1922	6,200	1,560	25
1926	9,900	2,265	23
1928	11,400	2,765	24
1940	33,900	13,190	39
1945	28,600	15,920	56
1950	40,400	19,180	47
1960	62,000	29,250	47
1970	90,200	45,800	51
1980	112,480	57,700	51.2
1989	58,700		50.6

Lapidus, 1993:140

Bütün bunların ışığında, kadınların tam istihdamının, ne iş piyasasında, ne de ailede cinsler arası eşitliği otomatik olarak sağlamadığını görüyoruz. Öte yandan devlet tarafından sağlanan (en azından Sovyetler Birliği'ndeki şekliyle) çocuk bakım yardımlarının, kadınların mesleklerini ev yaşamlarıyla rahat bir şekilde bağdaştırmaları için yeterli olmadığını da eklemeliyiz. Örneğin, yetersiz çocuk yuvaları, kadınların profesyonel yaşamlarıyla aile sorumluluklarını birleştirmelerine engel olmuş, üretim planları da fabrika yöneticilerinin kadın çalışanlarını yarım gün gibi kısa süreli çalıştırmasına olanak vermemiştir. Her türlü tüketim maddesi için kuyruklar kadınların çalışma gününü daha da uzatmış ve bir türlü silinmeyen baba-erkil yapının izleriyle erkekler ev işlerinde kadınları yalnız bırakmışlardır.

TABLO I

İDARİ VE MESLEKİ UĞRAŞILARDA KADINLARIN TEMSİL EDİLDİĞİ YÜZDELER

	1939	1959	1970
İş idaresi-fabrika müdürü	7	12	13
Dükkan ve bölüm başı	9	15	18
Ustabaşı	9	24	27
Tarım-dışı elişleri	30	37	42
Tıp-şef doktorlar vb.	39	52	53
Fizisyenler	61	79	74
Ebeler	72	84	83
Hemşireler, eczacılar	98	100	99
Eğitim ve bilim bilimsel kurumların başkanı vb.	31	38	43
Üniversite hocaları	38	40	41
Okul müdürleri	-	-	
İlk ve ortaokul öğretmenleri	55	73	72

(Lapidus, 1982:114)

Bu bölümün sonunda uzatmadan söylenmesi gereken en önemli nokta, kadınların daha az beceri sahibi olmaları, hafif endüstrilerde ya da ekonomi için çok önemli sayılmayan diğer sektörlerde yoğunlaşmaları, ev işlerinden tek sorumlu olmalarının sebebinin daha geniş ölçekte ekonomik şartların sonuçlarından kaynaklandığıdır.

Bundan sonraki bölümde kadınların kurtuluşundaki engellerin neler olduğuna ve bunların sosyalist olduğunu ilan eden bir ülkede süregelmesinin nedenlerine bakacağız.

4. Bölüm:

Marksist Teori ve SSCB

Buraya kadar, kadınların işgücüne yoğun olarak katılmalarının tek başına toplumdaki cinsel eşitsizlikleri kaldırmaya yetmediğine dikkat çektik. Bu bölümde, kadının ezilmişliği konusunun geneldeki kaynağına bakacak ve şimdiye kadar eşitliğin sağlanmasında karşılaşılan engellerin ne olduğunu tartışacağız. Bu arada kadınların durumlarına zaman zaman tekrar referanslar vereceğiz ve nüfusun bir yarısının ezilmesine yol açan yapının kökünde Sovyet sisteminin ekonomik ve toplumsal örgütlenmesinin yattığını öne süreceğiz.

Öncelikle dikkat çekilmesi gereken, Marks ve Engels'in kadınların baskı altında tutulmalarını, artık-ürünün oluşmasıyla ortaya çıkan sınıflı toplum ve tek eşli ailenin yapısına dayandırdıklarıdır. Marks, "kadının baskı altında tutulması sınıflı toplum kurumundan doğmaktadır. Baskının biçimi sınıflı toplumun o günkü biçimiyle belirlenir ve ancak sınıfların ortadan kaldırılmasıyla çözülebilir" der. (*Marks*; 1968: 418)

Engels de kadının baskı altında tutulmasını, '"tarihsel olarak sınıflı toplumun gelişmesiyle başlar" diye açıklamıştır. "Artık-ürünün birikmesini mümkün kılan maddi şartlardaki değişim, toplumsal sınıfların oluşmasını getirmiş ve buna da tek eşli aile, ev işlerinin özelleştirilmesi ve kadınların ortak mülke katkıda bulunan tanınmış ve saygın üyeler olarak değil, ailelerinin ev hizmetçileri durumuna gelmesi eşlik etmiştir." (*Engels*, 1972:120)

Sınıflı toplumda bu baskıyı yaratan nedir? Ve sınıfların kaldırılması ile kadınların ezilmişliği nasıl ilişkilidir?

Marks'a göre sınıflar toplumda özel biçimdeki **işbölümünün** sonucudur. Dolayısıyla Marks ve Engels sınıfların ortadan kaldırılmasından söz ederken, "bireylerin maddi gereçler ve ürüne referansla birbirleriyle olan ilişkilerini de belirleyen toplumdaki **işbölümünün" kaldırılmasının** gereğini anlatırlar. (*Marks, Engels*; 1971:21) (*abç.*)

Sınıflar, bireylerin üretim araçlarına olan ilişkisiyle belirlenir. Dolayısıyla, sınıfların yok edilmesi tüm üretim biçiminin değiştirilmesini gerektirir. Bu değişim, "bu özel üretim biçiminin gerekli ilişkileri olan tüm ekonomik ilişkilerin değişmesi"ni gerektirir. Bu da yukarıda sözü edilen işbölümünün kaldırılması demektir.

Toplumdaki ne tür işbölümü kadın erkek arasındaki eşitsizliği yaratmaktadır? Kadınların ezilmişliğinin altındaki neden olarak ev işleri, çocukların ve kocanın bakımının getirdiği sınırlamalar görülmüştür. Aynı şekilde kocaya yüklenen görev de "ekmeği kazanan" olmaktır. Ailesinin geçimini sağlayan ve onlara bakan koca/baba, bu durumdan, başka yasal bir üstünlüğü olmadan da otomatik olarak bir üstünlük kazanmaktadır. Bu şekilde ortaya çıkan cinsel işbölümü, Marks ve Engels'in ortak yapıtlarından *Alman İdeolojisi*'nde tartışılmıştır. Bu cinsel işbölümünü, '**ilk işbölümü**' diye adlandırarak, '"temelinde cinsel eylemin farklılığından başka birşey olmayan bu işbölümü, daha sonra 'doğal' olarak (örneğin fiziksel güçle), ihtiyaçlar, şans vb., ile bugünkü işbölümüne dönüşmüştür" demişlerdir. Bu ilk işbölümü kadını ve çocukları erkeğin köleleri haline getirmiştir ve Marks'a göre ailedeki bu esirlik aynı zamanda da **ilk** özel mülkiyettir.

Marks ve Engels tüm sınıf farklılıklarının ortadan kalkmasıyla, bunlardan kaynaklanan tüm toplumsal ve siyasal farklılıkların da kendiliğinden yok olacağını öne sürmüşlerdi. Sovyetler Birliği'nde de, özel mülkiyet kaldırıldığı için bir sınıfın üretim araçlarına sahiplik yoluyla diğer bir sınıf tarafından ezilmesinin önü alındığı ileri sürülmüştü. Herşey proletaryanındı, ya da belki küçük bir farkla, proletarya adına devlet bürokrasisi tarafından sahiplenilmişti. Bu durumda, sınıfların kaldırılmasıyla cinsler arasındaki eşitsizliğin de yok olacağı savından yola çıkarak, "madem SSCB'de sınıfsız bir toplum kurulmuştu, neden eşitsizlikler yok edilemedi" diye bir soruyla karşı karşıyayız. Ya da soruyu farklı koyarak şöyle de diyebiliriz: Kadınların kurtuluşu için gerekli olan ön şartlar SSCB'de ortaya çıkmış mıydı,çıkmadıysa, neden?

Kadınlar da Aynı Gemide

Kadınlarla ilgili olarak ilk tekrar edeceğimiz nokta, onların konumunun da toplumun geri kalanını etkileyen yapılarla biçimlenmekte olduğudur.

> "Maddi hayatın üretim biçimi, toplumsal, siyasal ve entellektüel hayatı belirlediği gibi, kadınların yaşamı da bunlardan etkilenmektedir. Sadece ücretli işler değil, aile içindeki durum da toplumun üretim güçlerindeki değişimden etkilenmektedir. Evlilik ve aile, toplumun ekonomik yapısını oluşturan üretim ilişkilerinin toplamından gelişen tarihsel kategoriler olduğundan (yani, biçimleri verili devrin ekonomik sistemi tarafından belirlenir) 'özel ilişkiler' diye adlandırılan bir hanedeki insanların ilişkileri, toplumu yöneten kurallarla birleşiktir. Bunun sonucu olarak, modern bireysel aile, kadının açık yada örtülü esirliği üzerine kuruludur ve modern toplum, bu tek tek ailelerin molekülleri olduğu bir kütledir." (*Engels*, 1972:137-8)

Peki, aile içinde ve toplumda kadınların ezilmesini engellemek için cinsel işbölümü nasıl ortadan kaldırılacak? Bunun başarılabilmesi için yine üretici güçlerin gelişmesi gerekmektedir. Bir toplumda mevcut bulunan üretim araçları belirli bir tip insanın biçimlenmesine yol açar. Marks'a göre insanlar toplumsal ilişkilerini üretim sürecinde, toplumsal ilişkileriyle uygunluk içinde ilkeler, fikirler ve kategoriler de üretirler. Bu nedenle, toplumun üretim güçlerindeki her değişim, "özel" diye adlandırılan ilişkilerde de etki yapar. Marks, ezilmiş bir sınıfın kurtuluşunu, karşıt sınıflara yer olmayan yeni bir toplumun kuruluşunda görmüştür. Bu 'yeni toplum'un ortaya çıkması için, "eldeki üretici güçlerle, varolan toplumsal ilişkilerin artık daha fazla yan yana var olmasına imkan kalmamış olması gerekmektedir." (*Marks*, 1964:4)

Toplumun yapısında bu değişiklik nasıl gerçekleşecektir? Yine Marks'a göre, "gelişmelerinin bir devresinde toplumun maddi üretim güçleriyle var olan üretim ilişkileri ya da –aynı şeyin hukuksal adından başka birşey olmayan – mülkiyet ilişkileri çelişkiye düşer. Bu ilişkiler, üretici güçlerin gelişme biçimleri olmaktan, onların engelleyicisi olma durumuna girerler. Böylece, bir toplumsal devrim çağı başlar. Ekonomik altyapının değişmesiyle birlikte o muazzam üstyapı da aşağı yukarı çabucak değişir."

Üstyapıdaki değişimle, onun bir parçası olan ailenin ve kadının da durumu değişir. Bu savın bizi ekonomik indirgemeciliğe düşüreceği iddia edilebilir. Ekonomik altyapının, toplumun yapısını, özellikle eşitsizliklerin nedeni gibi görünen ideolojik biçimleri belirlemede böylesi önemli bir yeri olmayacağı söylenebilir. Bu anlaşmazlığın farkında olarak Marks üstyapıda ekonomik değişikliklerden kaynaklanarak değişimin nasıl meydana geleceğini açıklamıştır:

> "Fikirlerin, kavramların, bilincin üretimi, öncelikle insanın maddi eylemi ve maddi ilişkileri, hayatın gerçek diliyle doğrudan beraber örülmüştür." (*Marks*, 1965:13-14)

> "Böyle değişimleri (üretim güçlerinde) göz önünde bulundururken, doğal bilimlerin kesinliğiyle belirlenebilen üretimin ekonomik şartlarının maddi değişimiyle, hukuki, politik, dinsel, estetik, ya da felsefi -kısacası insanın içinde olduğu çelişkinin farkına vardığı ve mücadele ettiği ideolojik biçimler arasında bir ayrım her zaman yapılmalıdır. Tıpkı bir kişi hakkında düşüncemiz onun kendisi için ne düşündüğüne dayanmıyorsa, böyle bir değişim dönemi de kendi bilinciyle anlaşılamaz; tam aksine bu bilinç maddi hayatın çelişkileriyle, toplumsal üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasında varolan mücadeleyle açıklanmalıdır."

Kadınların hiçbir baskıya maruz kalmadıkları bir toplumsal düzen ancak, "herkesin becerisine göre/herkese ihtiyacı kadar" uygulamasının kendini bir toplumsal gerçeklik olarak dayattığında mümkün olur. Yani, **komünizmde.** Bunun olması içinse şart, üretim güçlerinin aşırı ilerlemesi ve yüksek düzeyde gelişmiş üretim ilişkileriyle beraber bulunması, bu sayede kooperatif zenginliğin bolluğunun olmasıdır. Bu da elbette üretim araçları çok küçük bir azınlığın elinde yoğunlaşmış durumdayken başarılamaz.

Aynı savdan hareketle, sermayenin ortadan kalkması da ancak üretim güçlerinin devasa gelişmesiyle ve bunun sonucunda antagonist sınıfların ortadan kalkmasıyla gerçekleşebilir. Üretim araçlarının gelişmesi eski toplumsal ilişkilerin varolmasını imkansız kılacaktır. Bir kişinin kazanımı diğerinin kaybı anlamına gelmeyince, örneğin üretim araçlarına sahip olmayanları –artık bu bir imtiyaz olmayacağına göre baskı altında tutmak için de bir neden kalmayacaktır.

Elbette üretim güçlerinin bu denli gelişmesi henüz ABD gibi en ileri endüstri toplumlarında bile gerçekleşmedi. Eşitsizliklerin geneline ya da konumuz olan kadınların bu ülkedeki konumuna bakarak da bunu iddia etmek mümkün. Tüm eski sosyalist blokun da, dunyadaki benzer gelişmişlikteki diğer ülkelerden farklı olmadıkları söylenebilir. Hatta birçok açıdan farklılıklar olsa da ve her ikisi de ekonomilerini farklı şekilde adlandırmış olsalar da, aynı düzeyde gelişmiş üretim araçlarına sahip olmaları bakımından, örneğin Türkiye'de kadınların konumuyla eski Sovyetler Birliği'ndeki kadınların konumu temelde önemli bir farklılık göstermemektedir. Kısacası, ülkeler arasında tarihsel, iklimsel, coğrafi vs. farklılıklar olsa da, üretimin sonuçlarının dağıtılış biçimi aynıdır.

Bu bölümde, kadın konusunun daha geniş bir düzlemde ele alınması gerektiğini ve kadınların yaşam şartlarında iyileşme sağlanması için toplumun yapısında değişim olması gerektiğini vurguladık. Bu savla, bugün hiçbirşey yapılamayacağını iddia etmiyoruz. Elbette alınacak çok yol vardır. Bu noktaya gelecek bölümde değineceğiz. ●

❑ SOSYALİZMDE

META ÜRETİMİ VE DEĞER YASASI

YILDIRIM GİRNELİ

Bu yazıda, "sosyalizmde meta üretimi var mı?" ve "değer yasası işler mi?" soruları üzerinde duracağız.

Yazının sonunda söyleyeceğimizi başında söyleyelim. Marksizme göre sosyalizmde meta üretimi yoktur ve değer yasası da işlemez. Marksizmin bu doğru görüşünü biz de savunuyoruz. Yazı boyunca bunun doğruluğunu anlatmaya çalışacağız.

Konunun önemi, ülkemizde yürütülen sosyalizm mücadelesinde bazı temel hatalardan korunmamızı sağlamaya yaraması ve Marksizmin bu doğru fikirlerinin son 50-60 yıllık dönemde çarpıtılmış olması nedeniyle sosyalizmi de yanlış öğrenmemizdir.

Sosyalizm olmayan ülkelerde sosyalizmler kuruldu vs. dendi ve de savunuldu. Teoriye göre sosyalizmde olmaması gereken meta üretimi ve değer yasası da, o ülkeler sosyalist diye tanımlandığı için, gerekçeler bulunarak bunlar sosyalizmde vardır ama komünizmde olmaz diye açıklanmaya çalışıldı.

Yaşanan Sovyetler Birliği deneyimi bu ve bunun gibi pek çok yanlıştan kurtulmayı gerektiriyor. Sosyalizmi savunan tüm devrimci örgütlerin bu vazgeçilemez görevi herkesin önünde duruyor. Partimiz bu konuda üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmeye çalışıyor.

Şimdi konumuzu incelemeye başlayalım.

Basit meta üretimi emekçinin kendi üretim araçlarına sahip olması temelinde yapılan üretimdir. İlkel komünal toplumdan sonra, köleci toplumdan bu yana vardır. Kölecilikte en parlak, feodalizmde en düşük dönemini yaşamıştır. Kapitalizmin doğuşuyla birlikte meta üretimi biçimini almıştır.

Küçük endüstri basit meta üretiminin temelidir. Kapitalist üretimin basit meta üretimini de parçalayarak egemen olmasıyla birlikte hala bir yan üretim olarak varlığını sürdürmeye devam ediyor.

Metayı incelerken, konuyla ilişkili olan kullanım değeri / değişim değeri ya da değer, soyut / somut emek, emek zamanı, yararlı emek, ücret, fiyat gibi kavramlara da konunun daha iyi anlaşılabilmesi açısından kısaca değinmek gerekiyor. Biz en gelişmiş sömürü düzeni olan kapitalizmi yıkıp, onun temelleri üzerine sömürüsüz bir düzen kurmak amacıyla mücadele ediyoruz. Marks bu konu ile ilgili olarak üzerinde yeni bir düzen inşaa edeceğimiz yapıyı iyi inceleyip tanımamız gerektiğini söylüyor. Marks'ın kendisi yaşam boyu yıkmak istediği kapitalizmi insanlık tarihinin o güne kadar biriktirdiği bilgi birikiminden de yararlanarak incelemiş ve önümüzü aydınlatan bilimi, Marksizmi yaratmıştır.

Marksizme göre sosyalizmde meta üretimi yoktur ve değer yasası işlemez

Marks,kapitalizmi araştırmaya meta ile başlamak gerekir diyor. Çünkü meta kapitalizmin en küçük hücresidir ve kapitalizmde yaratılan muazzam zenginlikler kendisini meta birikimi olarak gösterir, zenginliğin birikimi metadır. Bu nedenle işe metadan başlamak gerekir. Konuyu çok güzel anlatan Marks'tan uzun bir alıntıyı burada aktarmak istiyoruz.

"(...) (Organik) bir bütün olarak gövdeyi incelemek, o gövdenin hücrelerini incelemekten kolaydır. Ekonomik biçimlerin incelenmesinde, üstelik, mikroskop ya da kimyasal testler kullanılmıyor... Ama burjuva toplumda emek ürününün aldığı meta biçimi... ekonomik hücre biçimidir. Bu biçimlerin incelenmesi, yüzeysel gözlemciye, ayrıntıyla uğraşmak gibi gelebilir. Gerçekten de ayrıntıyla uğraşmaktır ama bu da, mikroskoplarla insan gövdesinin parçalarını incelemek kadar önemlidir... Tabii, okuyucunun yeni bir şey öğrenmek ve dolayısıyla kendi kafası ile düşünmek istediğini varsayıyorum." (Marks, *Kapital,* Cilt 1, İng. basım, s.8)

"Kapitalist üretim biçiminin egemen olduğu toplumların zenginliği, kendini muazzam bir meta birikimi olarak gösterir ve zenginliğin birikimi tek bir metadır. Araştırmamız bu yüzden metanın incelenmesiyle başlamalıdır." (*Agy*, s.35)

Marks'ın aynı eserinden bir başka alıntıyla da metanın özelliklerini anlamaya çalışalım.

"Meta, herşeyden önce kendi dışımızda bir nesne, özellikleriyle insanların şu ya da bu isteğini karşılayan bir şeydir. Bu isteklerin doğası, ister, örneğin mideden, isterse de gösterişten kaynaklansın, hiç farketmez. Burada biz, nesnenin bu istekleri nasıl, dolaysız, geçinme aracı olarak mı ya da dolaylı, üretim aracı olarak mı karşıladığıyla da ilgilenmiyoruz. (s.35) (...) Bir şey, değere sahip olmadığı halde, kullanım değeri olabilir. Birşeyin insana yararı emek yüzünden değilse durum budur. Örneğin hava, verimli topraklar, doğal otlaklar vb. Bir şey meta olmadan da yararlı ve insan emeğinin ürünü olabilir. Kim kendi isteklerini kendi emeğinin ürünüyle doğrudan karşılarsa, o kullanım değeri yaratıyordur ama meta yaratmıyordur. Meta üretmek için yalnızca kullanım-değeri değil, başkaları için kullanım-değeri, toplumsal kullanım değeri yaratmak gerekir. (Ve üstelik, başkaları için ama arkası gelmez bir biçimde değil. Ortaçağ köylüsü, feodal ağası ve papaz için ...kira olarak mısır üretirdi. Ama bu...mısıra, yalnızca başkalarına üretildiği için meta denemezdi. Meta olabilmesi için bir ürünün, kullanım değeri olan bir başkasına ve bir karşılıklı-değişim aracılığıyla devredilmesi gerekir.) Son olarak, yararlı bir nesne değilse, hiçbir şeyin değeri olmaz. Bir şey yararsızsa, onun içindeki emek de yararsızdır. Böyle emek, emek sayılmaz ve dolayısıyla değer yaratmaz." (*agy,* s.40-41)

Özetlersek: 1. Meta kendi dışımızda bir nesnedir ve özellikleriyle insanların isteklerini karşılar. 2. Başkaları için kullanım değeri vardır. 3. Kullanım değeri olan bir başka şeyle değiştirilmesi gerekir. 4. Yarayışlı bir nesne olması gerekir.

Kullanım değeri her zaman vardır ve sana olan yararı demektir. Bir malın kullanım değeri onun özüdür. Oysa, aynı maddenin pazara çıkmadan bir değeri yoktur. Değer, (ya da değişim değeri, ki aynı şeydir) maddenin aldığı toplumsal biçimdir. Değişim değeri ya da değer pazara çıktığında doğar. Pazarda satış olmazsa değişim değeri de olmaz.

Bir üretim bir şeye yaramıyorsa yapılmaz. Üretim yapılıyorsa sonuçta bir şeye yaradığı için yapılıyor. Her üretimin kullanım değeri vardır. Kullanım değerinin değişim değerine dönüşebilmesi için bir aracıya ihtiyaç vardır. Bu aracı da paradır.

Kullanım değeri için Marks şöyle söylüyor:

"Bir şeyin yarayışlılığı onu bir kullanım değeri yapar. Ama bu yarayışlılık havada bir şey değildir. Metanın fiziksel özellikleriyle bağlı olduğu için, bu yarayışlılığın o metadan ayrı bir varlığı yoktur." (agy s.36)

Değişim değeri ile ilgili olarak:

"Belli bir meta farklı farklı orantılarda başka metalarla değiştirilir. Bu değiştirilebileceği orantılar...her zaman bir denklemle anlatılabilir. Bu denklem bize ne anlatır? ... iki ayrı şeyde, ...ikisine de ortak, eşit miktarda bir şey var. ...Eğer metaların kullanım değerini dikkate almayıp dışarıda tutarsak, geriye kalan yanlızca bir ortak özellikleri vardır, bu da ortak emek ürünü olmalarıdır ... ürünlerin üretiminde insan emeği harcanmıştır...hepsinde olan budur. Toplumsal maddenin kristalleri olarak bakıldığında, bunlar (bu ürünler) değerlerdir... Dolayısıyla, metaların değişim değerinde kendini gösteren bu ortak madde, ...onların değeridir... Değişim değeri, metaların değerinin kendini gösterebileceği ya da dile getirebileceği tek biçimdir." (*agy*, s. 37-38)

Şimdi de değerin ölçüsü nedirle ilgili olarak Marks'tan alıntı aktarmaya devam edelim.

"Bir kullanım değerinin, ya da yararlı bir eşyanın, yalnızca soyut olarak insan emeği onun içinde vücut bulmuş ya da maddeleşmiş olduğu için değeri vardır. Öyleyse bu değer nasıl ölçülecektir? Apaçık, eşyanın içerdiği değer yaratan maddenin, emeğin miktarıyla. Emeğin miktarı ise, uzunluğuyla ölçülür ve emek zamanının standardı da hafta, gün ya da saatlerdir... Toplumsal olarak gerekli emek zamanı, bir eşyanın üretiminin normal koşullarında ve o gün için egemen olan ortalama vasıf ve yoğunlukla üretmek için gereken zamandır. Öyleyse görüyoruz ki herhangi bir eşyanın değerini belirleyen, onun üretimi için toplumsal olarak gerekli emek ya da toplumsal olarak gerekli emek zamanıdır. Dolayısıyla her tekil meta kendi cinsinin ortalama bir örneğidir. Dolayısıyla, içinde eşit miktarda emeğin vücut bulduğu ya da aynı zamanda üretilebilen metaların değeri aynıdır...Değerler olarak tüm metalar, dondurulmuş emek zamanı külteleridir.

"Dolayısıyla, bir metanın üretimi için gerekli emek zamanı değişmezse, o metanın değeri de değişmez. Ama gerekli emek zamanı, emek verimliliğindeki her değişmeyle değişir. Bu verimliliği çeşitli etkenler, bu arada işçinin ortalama kalifiyelik düzeyi, bilimin durumu ve pratik uygulama derecesi, üretimin toplumsal örgütlenmesi, üretim araçlarının çapı ve yetenekleri ve fiziksel koşullar belirler...

"Genel olarak, emek verimliliği arttıkça, bir eşyanın üretilmesi için gerekli emek zamanı, o eşyada kristalize olan emek miktarı ve o eşyanın değeri azalır. Bunun tam tersi de doğrudur. Emek verimliliği ne kadar azsa, bir eşyanın üretilmesi için gerekli emek-zamanı ve o eşyanın değeri de o kadar çoktur. Dolayısıyla bir metanın değeri, içindeki emeğin miktarı ile doğru orantılı, verimliliğiyle ise ters orantılıdır." (*agy.* s.38-40)

Yani üretimde emek verimliliğinin artışı, gereken emek miktarını ve değeri azaltıyor. Sadece makinelerle yapılacak bir üretimde emek ve değer ortadan kalkıyor.

Emek ikili karaktere sahiptir; yararlı (somut) emek ya da soyut emek.

1. Yararlı (Somut) Emek

"... Her metanın kullanım değerinde, yararlı emek, yani belli bir tür olan ve belli bir amaçla yürütülen üretici faaliyet vardır.

"Eğer kendilerinde vücut bulan yararlı emek her birinde niteliksel olarak farklı değilse, kullanım değerleri metalar olarak birbirlerinin karşısına çıkmazlar. Ürünü genel olarak meta biçiminde olan bir toplulukta, yani bir meta üreticileri topluluğunda, bireysel üreticiler tarafından bağımsız olarak, her biri kendi hesabına yürütülen yararlı emek biçimleri arasındaki niteliksel fark, karmaşık bir sisteme, bir toplumsal iş bölümüne gelişir...

"Dolayısıyla emek, kullanım değeri yaratıcısı, yararlı emek olduğu kadarıyla, tüm toplumsal biçimlerinden bağımsız olarak insan ırkının varlığı için, zorunlu bir koşuldur. Doğanın dayattığı ve ebediyen sürecek olan bir zorunluluktur. Onsuz, insanla doğa arasında maddi alışveriş ve dolayısıyla yaşam olmaz...

"Kullanım değerleri... yani, metaların gövdeleri iki öğenin bileşimidir, madde ve emek. Onlara harcanmış yararlı emeği dışarı çekersek, insanın hiç yardımı olmadan doğanın sağladığı maddi bir temel her zaman kalır...

"Öyleyse, görüyoruz ki, maddi zenginliğin, emeğin ürettiği kullanım değerlerinin tek kaynağı emek değildir.... Emek babası, doğa anasıdır.

Soyut Emek

"Üretici faaliyet, eğer onun özel biçimini, yani emeğin yararlı karakterini dışarıda tutarsak, insan iş gücünün harcanmasından başka hiç birşey değildir. Terzilik ve dokumacılık, niteliksel olarak farklı üretici faaliyetler oldukları halde her biri insan beyninin, sinirlerinin ve adalelerinin üretici kullanımı ve bu anlamda insan emeğidir... Bu, basit iş gücünün, yani, her normal bireyin organizmasında, ortalama olarak, herhangi bir türlü özel olarak geliştirilmeden var olan iş gücünün harcanmasıdır... Kalifiye emek, basit emeğin yoğunlaşması ya da daha doğrusu, çoğaltılmış basit emek sayılır. Belli bir miktar kalifiye emek, daha büyük bir miktar basit emeğe eşit kabul edilir. Deneyim gösteriyor ki bu indirgeme sürekli yapılıyor..."

Değişik emek ürünlerinin, bir standart olan vasıfsız emeğe indirgenişindeki değişik orantılar, üreticilerin arkasından yürüyen bir toplumsal süreç tarafından saptanıyor ve bunun sonucunda geleneksel olarak sabit gibi gözüküyor. Basit olsun diye, buradan sonra her tür emeği vasıfsız, basit emek sayacağız.

Soyut-Somut Emek

Örnekleri

Yine Marks'tan okuyalım:

"(...)kullanım değerine ilişkin olarak, bir metanın içerdiği emek yalnızca niteliksel açıdan hesaba katılırken, değere ilişkin olarak yalnızca niteliksel açıdan hesaba katılır ve önce arı ve basit insan emeğine indirgenmesi gereklidir. İlk durumda 'nasıl' ve 'ne' sorusu, ikinci durumda ise 'ne kadar' ve 'ne kadar uzun zaman' sorusu söz konusudur...

"Bir yandan, fizyolojik açıdan her emek, insan emek gücünün harcanmasıdır ve özdeş soyut insan emeği karakteriyle, metaların değerini yaratır ve biçimlendirir. Öte yandan, tüm emek, insan işgücünün özel bir biçimde ve belli amaçla harcanmasıdır ve bu somut yararlı emek karakteriyle, kullanım değerleri üretir." (*agy,* s.44-46)

Meta Fetişizmi Nedir?

Bir meta, ilk bakışta çok önemsiz ve kolayca anlaşılan birşey gibi görülür. Ancak incelendiği zaman görülüyor ki, gerçekte çok karmaşıktır.

"(...) Metaların esrarengiz karakteri... onların kullanım değerlerinden kaynaklanmaz. Değeri belirleyen etkenlerin doğası yüzünden de değildir...

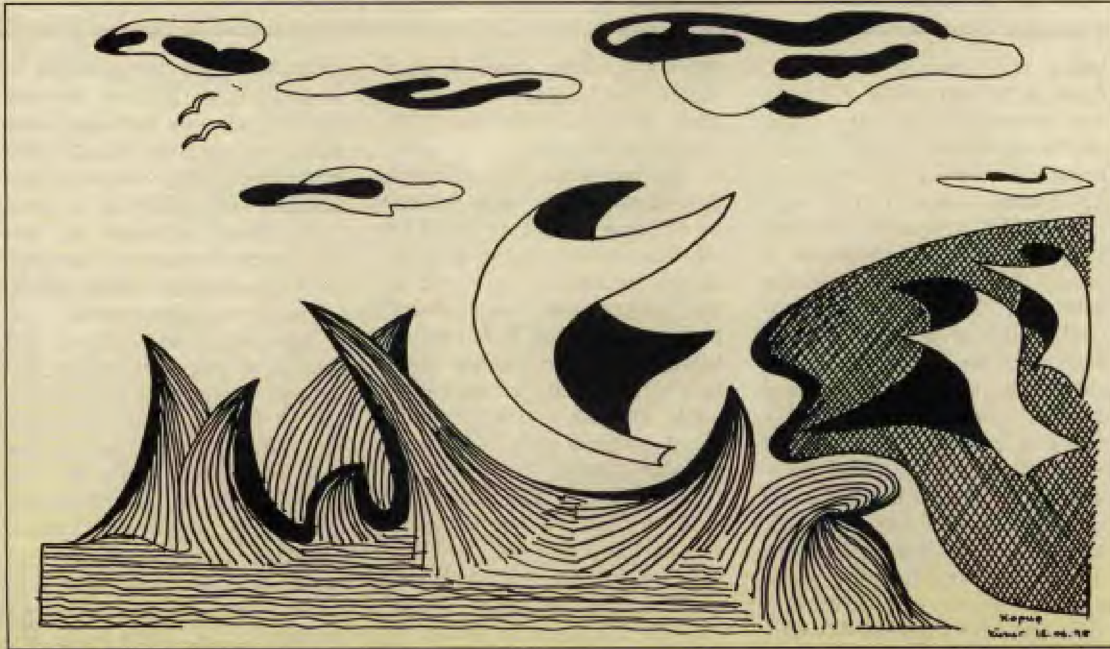
"Öyleyse, emeğin ürününün, meta biçimi aldığı andan başlayarak bilmece gibi anlaşılmaz karakteri nereden çıkar? Açıktır ki, biçimin kendisinden. Her tür insan emeğinin eşitliği, nesnel anlatımını, ürünlerinin hepsinin eşit değerde olmasında bulur. İş gücü harcamanın, o harcamanın süresiyle ölçülmesi, emek ürünlerinin değer miktarı biçimini alır. Ve son olarak, üreticileri, emeklerinin toplumsal karakterini kanıtlayan karşılıklı ilişkileri, ürünler arasında toplumsal bir ilişki biçimini alır.

"...Dolayısıyla meta esrarengiz birşeydir. Çünkü insanların emeğinin toplumsal karakteri, onlara, o emeğin ürününe damgalanmış nesnel bir karakter gibi görünür. Çünkü üreticilerin, kendi emeklerinin toplamıyla olan ilişkileri, onlara kendi aralarında değil, emeklerinin ürünleri arasında toplumsal bir ilişki gibi sunulur. ... Bir benzetme yapmak için, dini dünyanın sisle kaplı bölgelerinin yardımına başvurmamız gerekiyor. O dünyada insan beyninin ürünleri, canlı ve hem birbirleriyle, hem insan ırkıyla ilişkiye giren bağımsız varlıklar olarak belirir. İşte metaların dünyasında da insan ellerinin ürünleri için böyledir... (agy s.71-72)

Marks bunu meta fetişizmi olarak adlandırır.

Meta fetişizmi emeğin ikili karakterinden (soyut-somut) kaynaklanır.

"(...)Değere sahip olma özelliği ürünlerin üstüne bir kez damgalanınca, ürünlerin değer miktarları olarak birbirleriyle etki-tepki içinde bulunmaları nedeniyle kalıcılaşır.

"Bu miktarlar, üreticinin iradesinden, öngörüsünden ve eyleminden bağımsız olarak sürekli değişir. Üreticilere, kendi toplumsal eylemleri, üreticiler tarafından yönetileceğine onları yöneten nesnelerin eylemi biçimini alır. ... Ürünlerin üretimi için toplumsal olarak gerekli emek zamanı, doğanın karşı konmaz bir yasası gibi kendini zorla dayatır... Dolayısıyla, değerin ölçüsünün emek zamanı ile belirlenmesi, metaların göreceli değerlerinde gözle görülür dalgalanmaların altında gizli bir sırdır." (agy, s.75)

"Ekonomi politik, eksik de olsa, değeri ve onun ölçüsünü incelemiştir. Ama bir kez bile, neden emek, ürünün değeri ile ve emek zamanı da bu değerin ölçüsü ile sunuluyor diye sormamıştır." (agy s.80)

"Çünkü bunları kurcaladıkça, ekonomik işleyişlerin insan üstü bir doğa yasası olmadığı, toplumsal-ekonomik yapıyla bağlı olduğu, o değişirse bu işleyişlerin de değişeceği anlaşılır. Bu nedenle burjuva kafası, bu işleyişleri incelemiş ve zorunlu, ebedi, insanüstü yasalar gibi, nedenlerini hiç kurcalamadan bırakmıştır." (agy, s.81)

Değişimin gelişimiyle birlikte para doğmuştur. Para da bir metadır. Başka bütün malların değeri para denen bu metanın değeriyle anlatılır. Fiyat ise, bir metanın parayla değişim oranını veren rakamdır. Ama fiyatın ille de bir metanın değeriyle her zaman eşit olması şart değildir.

"Zira para, metaların değerbiçiminden başka birşey olmadığı halde, fiyat, değerin anlatımı olmaktan tümüyle çıkabilir. Kendi içinde meta olmayan, vicdan, onur vb. gibi nesneler sahiplerince satılığa çıkarılabiliyor ve böylece fiyatları nedeniyle meta biçimini alabiliyor. Yani bir nesnenin değeri olmadığı halde fiyatı olabilir." (agy, s.102)

Neden Sosyalizmde Meta Üretimi Yoktur?

Sosyalizm dünya çapında bir sistemdir. Komünizmin alt aşamasıdır. Komünizmin kendisi ancak dünya çapından kurulabilir. Bu nedenle sosyalizm zaten dünya çapında olmak zorundadır.

Sosyalizmde sınıflar yoktur. Sınıflar hala varsa, sosyalizm henüz kurulmamış demektir. İşçi sınıfı iktidara geldiği zaman bunun adı proletarya diktatörlüğüdür ve proletarya diktatörlüğü üretim araçlarını toplumsallaştırır. Üretim araçlarının toplumsallaşması mülkiyetin toplumsallaşması demektir. Özel mülkiyet, özde, üretim araçlarının sahipliği meselesidir. Mülkiyet, hukuksal bir kavramdır ve kendi başına bağımsız üreticilerin varlığını anlatır. Bağımsız üreticilik de meta üretimidir (basit meta ya da kapitalist üretim). Bağımsız üreticiliğin olmadığı yerde meta üretimi yoktur. Sosyalizmde mülkiyet toplumsal olduğundan bağımsız üreticilik de, yani meta üretimi de olmayacaktır.

"Üretim araçlarına toplum tarafından el konulmasıyla meta üretimi ve bunun sonucunda ürünün üretici üzerindeki egemenliği ortadan kalkar. Toplumsal üretim içindeki anarşi yerine, bilinçli, planlı örgüt geçer. Bireysel yaşama savaşımı son bulur. Böylece ilk kez olarak insan, belli bir anlamda hayvanlar dünyasından ayrılır, hayvansal yaşam koşullarından, gerçekten insanca yaşam koşullarına geçer." (F. Engels, *Anti-Dühring,* Sol Yayınları, s. 403)

Bir alıntı da *Gotha Programı*'ndan verelim:

"Burada karşılaştığımız şey, kendine özgü temeller üzerinde gelişmiş bir komünist toplum değil, tersine, kapitalist toplumdan çıkıp geldiği biçimiyle bir komünist toplumdur; dolayısıyla, iktisadi, manevi, entellektüel, bütün bakımlardan bağrından çıktığı eski toplumun damgasını hala taşıyan bir toplumdur. Bu bakımdan üretici birey olarak -gerekli indirimler yapıldıktan sonra- topluma vermiş olduğunun karşılığını alır. Onun topluma verdiği şey, birey olarak, kendi emek miktarıdır. Örneğin toplumsal emek-günü, bireysel emek saatleri toplamını temsil eder; her üreticinin birey olarak emek-zamanı, toplumsal emek-günü olarak sunmuş olduğu kısımdır, onun bu bakımdan katkısıdır. O, toplumdan şu kadar emek verdiğini saptayan bir kupon alır (bunda kollektif fonlar için sarfetmiş olduğu emeğin indirimi yapılmıştır) ve bu kupon ile, toplumun üretim maddeleri stoklarından emeğinin eşit bir miktarının maliyeti kadar miktar alır. Topluma, bir biçimde sunmuş olduğu emek miktarını, ondan başka bir biçimde geri alır." (*agy,* s. 566)

Sosyalizm, dünya çapında kurulabilecek birşeydir. Tek ülkede sosyalizm kurulamaz. Sosyalizm dünya çapında üretimin ve üretim araçlarının toplumsallaştırılmasını ve buna uygun merkezi planlamayı gerektirir. Bu an gelene kadar sosyalizm kurulamaz.

Şimdi bir de kısaca Stalin'in sosyalizmde meta üretimi var ve değer yasası işler anlayışına bakalım.

Stalin bu konuyu *SSCB'de Sosyalizmin Ekonomik Sorunları* adlı kitabında açıklıyor. (Bakınız, Stalin, *Son Yazılar 1950-1953, Sol Yayınları.*)

Stalin'e göre, Sovyetler'de meta üretimi ve bunun sonucu olarak değer yasası da işliyor. Ancak, sosyalizmde her ikisinin de etkileri kapitalizm altında olduğundan farklı ve sınırlı oluyor ve aynı sonuçları doğurmuyor. Çünkü devlet işçi devletidir. Mülkiyet toplumsaldır.

Stalin'e göre Sovyetler'de iki nedenden dolayı meta üretimi vardır. Bir, kolhozların varlığı, iki, dış ticaret zorunluluğu. Kolhozların ürünlerini başka ürünlerle değişim isteği ve başka ülkelerle alışveriş, meta üretiminin kaynağıdır. Sovyet toplumunda üretim araçlarının toplumsallaştırılmasıyla ücret ve sömürü yok olmuştur. Bu nedenle Sovyetlerdeki bu meta üretimi kapitalizme dönemez.

Ancak, burada sorulması gereken soru, Sovyet devrimi nasıl bir devrimdi sorusudur. Sovyet devrimi, sosyalizm amaçlı bir demokratik devrimdi. Az gelişmiş bir ülkede, sayıca da az olan işçi sınıfının iktidarı ele alması ve kendi diktatörlüğünü kurup, devrimin demokratik sorunlarını çözmeye girişmesi söz konusuydu. Yani Sovyetler'de kurulan sosyalizm değildi. Bu nedenle meta üretiminin olması ve değer yasasının çalışması doğaldı. Stalin öncesinde Lenin, tam da bunu anlatmaya çalışıyordu. Bu nedenle de sosyalizme hazırlık amacıyla dünya devrimi gerçekleşinceye kadar uygulanmak üzere NEP programını getirmişti. Son olarak Lenin'den bu konu hakkındaki görüşlerini aktaran bir alıntı aktarmak istiyoruz:

"İllüzyonlardan daha tehlikeli birşey yoktur... Biz Marksizm'in şu temel doğrusunda her zaman ısrarlı olduk ve bu doğruyu yineledik: Sosyalizmin utkusu için birçok ileri ülke işçilerinin ortak çabası gerekiyor."(Lenin, *T.Y.* Cilt 33, s. 206)

"Rus devrimi, dünya devrimi zincirinde tek bir halkadır, ... Davamız güçlü ve yenilmezdir çünkü devrim davası, dünya çapında gelişiyor." (Lenin, c.31, s.322)

"Davamız enternasyonal bir davadır. En zengin ve en yüksek uygarlık düzeyine erişmiş ülkeler de dahil, tüm ülkelerde devrim olmadan, utkumuz yarım, hatta ondan da az olacaktır." (Lenin, c.31, s. 399)

"(Dünya) devrimi gelene kadar, burjuva sermayesi işimize yarayacak. Ekonomik olarak daha güçsüz bir ülkeyken, ekonomimizin gelişmesini nasıl hızlandırabiliriz? Bunu burjuva sermayesinin yardımıyla yapabiliriz." (Lenin, c.31, s.341)

"Söylemeye bile gerek yok ki, yabancı burjuvaziye, yabancı sermayeye ödünler vermeliyiz. Devlet tekelinden kesinlikle çıkarmadan, maden ocaklarını, ormanları, yabancı kapitalistlere kiralayacağız ve onlardan manifaktür eşyaları, makinalar vb. alacağız, böylece endüstrimizi düzelteceğiz.

"Çok açıkça kabul ediyoruz ve gerçeği gizlemiyoruz. Devlet kapitalizmi sisteminde ödünler kapitalizme haraç vermek demektir. Ama zaman kazanıyoruz. Zaman kazanmak özellikle denge dönemlerinde, bizim yabancı yoldaşlarımız devrimlerini hazırlarken herşeyi kazanmak demektir. Hazırlıkları ne kadar tam olursa, zafer o denli kesin olacaktır. Bununla birlikte şu an haraç ödemek zorunda kalacağız."(Lenin, c.32, s.342) ●

SON DAKİKA

Adana'da deprem nedeniyle yakınlarını kaybeden ve çeşitli hasarlara uğrayan bütün canlara geçmiş olsun dileklerimizi iletiriz.

Bizim inancımız şudur ki, Türkiye topraklarında çok sıkca gerçekleşen "doğal afetler" Türkiye halkının kaderi değildir. Bunların bir tek sorumlusu vardır: Kendi zevklerinden başka birşey düşünmeyen sömürücü sınıf, Susurluk devletidir. Türkiye halkının başındaki en büyük "doğal afet" bunlardır. Halkın yaşam koşullarını gittikçe kötüleştiren bu "doğal afetten" kurtuluş kaçınılmazdır.

İŞÇİNİN SESİ

HALK MECLİSLERİ

Halkın acil ve yakıcı sorunlarını çözebilmek amacına uygun gerekli bir mekanizma olan Halk Meclislerinin tarihteki yeri

Halkın Gücü: Halk Meclisl ri XIV

M. KIZILTEPE

Önceki yazımızda da belirttiğimiz gibi, 1917 baharında Sovyet temsilcilerinin (ki bunların içinde Kerenski, Ceretelli ve Chernov önemli bakanlıklara getirildiler) geçici hükümete girmeleriyle birlikte yeni bir durum ortaya çıkıyordu. Klasik deyimi kullanırsak: Olanaklar ve tehlikeler artıyordu. Aslında son derece kritik olan bu durumda olanaklardan yararlanabilmek için işçi sınıfı ve emekçi halk adına ne istediğini son derece iyi bilmek gerekiyordu.

Uzun süreli olmayacağı kesin olan bu geçici dönemde ya burjuvazinin geçici hükümet içindeki temsilcileri Sovyetleri kuyruklarına takmayı başaracaklar ve de böylece devrimin kazanımları geri devşirilmeye başlanacak ya da Sovyetler giderek tüm iktidarı ele geçireceklerdi, hem de içeriden! Bu ikinci şıkkın son derece az bir gerçekleşme sansı vardı, çünkü Sovyetlerin içinde egemen olan siyasal çizgi, büyük çoğunluğu elinde tutan Menşeviklerle SR'lerin yürütmekte olduğu oportünist, uzlaşmacı çizgiydi.

Ancak bütün olumsuzluklara, özellikle de Sovyetlerin içindeki ufak azınlıklıklarına rağmen Lenin ve Bolşevikler de tüm uzlaşmacı, devrimin kazanımlarını geri çekici siyasetlere karşı amansız bir ideolojik savaşım yürütüyorlardı. Durum gerçekten kritikti. Bir yandan legal örgütler kurup işçi sınıfı ve emekçi halkı daha geniş bir biçimde kucaklayabilmenin olanaklarını kaçınılmaz olarak ortaya çıkardığı legalizm hastalıkları da yayılmaya başlamıştı.

Lenin'in Rusya'ya dönmüş olması ve Bolşevik Partisi'nin yönetimini de gün be gün değişen ortama uygun olarak yönlendirmesi büyük bir şanstı. Bolşevikler için. Lenin ısrarla legal ve illegal çalışmanın illegal çalışmaya göre ayarlanması konusunda duruyordu. Diğer bir deyişle, illegal parti çalışması vazgeçilmez ve temel olanıydı, her şey ona uygun olarak yapılacaktı.

Ancak bunu söylerken Lenin bir başka olasılığı da görüyordu ki, sonradan bu konu özellikle oportünist çarpıtmalar nedeniyle büyük bir tartışma konusu oldu. Lenin şunu diyordu: Ta ikili erk ortaya çıktığından beri Bolşeviklerin atmakta oldukları "Tüm iktidar Sovyetlere" sloganı, doğru devrimci bir siyaset izlendiği taktirde tarihte eşine ender rastlanmamış bir durumu, "barışçıl yoldan" devrimi gerçekleştirmeyi olanaklı buluyordu: Şöyle ki, eğer Sovyetler gerçekten geçici hükümeti tümden ele geçirip iktidara el koyduklarında, onlara anında karşı koymaya yeltenecek, hazır bekleyen bir güç yoktu. Ülkenin durumu ortaydı. Ordu 3 yıldır cephede perişan olmakla kalmayıp, bölünmüş ve bir kısmı devrim saflarına geçmiş, kent ve kır emekçileri ayakta, ülkenin çeşitli bölgelerinde büyük toprak sahipleri topraksızlaştırılmış, üretilenler halk milislerinin denetiminde adil olarak, açlıktan kırılan yoksul halka dağıtılmaya başlamıştı! Kısacası, Lenin böyle bir anda erki burjuvaziden koparıp almanın bu dönemde, o anki tarihsel koşullarda olanaklı olabileceğini söylüyordu. Ancak Lenin maceracı değildi ve şunun da altını çiziyordu: Bu söylediğinden iç savaş tehlikesinin ortadan kalktığını kesinlikle söylemiyordu. Sadece iç savaşın biraz ileri bir tarihe ertelenebileceğini söylüyordu. Zamanı ise karşı devrimci güçlerin toparlanıp saldırıya geçebilecek hale gelmelerine el verecek olan süre belirleyecekti. Kısacası her halükarda iç savaşın kaçınılmaz olduğunu, ama bunu erki ele geçirdikten sonra daha ileri bir anda başlamanın devrimci güçlerin avantajlarına olabileceğini söylüyordu, hepsi o kadar!

Ülkenin içinden geçmekte olduğu bu son derece kritik dönem, doğru sınıfsal, siyasal taktiklerin ne kadar belirleyici olmaya başladığını gösteriyordu: Yığınlar ayaktaydı, burjuvazinin erkine paralel olarak örgütlenmiş olan halk meclislerinin geçici hükümet içinde yer alıp sonunda burjuvazinin dümen suyunda giden bir siyaset izler hale gelmesi işçi ve emekçi yığınların bağrında huzursuzluk yaratıyordu. Ne yapılacaktı?

Tabii Sovyetlerin yönetimindeki siyasetlerin böyle bir devrimci perspektiften yoksun olmaları, çok kısa bir süre için geçerli olan bu olanağı tümden yok etti ve ta baştan iç savaşın çıkmasını kaçınılmaz kıldı. Özellikle de az ilerde göreceğimiz Temmuz ayaklanması ve onun ardından gelen ağır baskı dönemi ve Kornilov isyanı böyle bir barışçıl geçişin gerçekleşme şansının ne kadar zayıf olduğunu gösteriyordu.

Ülkenin içinden geçmekte olduğu bu son derece kritik dönem, doğru sınıfsal, siyasal taktiklerin ne kadar belirleyici olmaya başladığını gösteriyordu: Yığınlar ayaktaydı, burjuvazinin erkine paralel olarak örgütlenmiş olan halk meclislerinin geçici hükümet içinde yer alıp sonunda burjuvazinin dümen suyunda giden bir siyaset izler hale gelmesi işçi ve emekçi yığınların bağrında huzursuzluk yaratıyordu. Ne yapılacaktı?

Bolşevikler kendi görüşlerinin Sovyetlerde benimsenmesi için didinip duruyorlardı, ama şimdilik onları pek dinleyen yoktu. Buna rağmen, hatta illegal çalışma belirleyici olanıdır demelerine rağmen Bolşevikler de gün geçtikçe güçleniyorlardı. Nisan 1917'de toplanan Konferans sırasında partinin yaklaşık 80.000 aktif üyesi vardı. Bu rakkam aynı yılın Ağustos ayında 6.Kongre toplandığı zaman 240.000'e çıkmıştı. Buradan da işçi sınıfının ileri kesimlerinde Bolşeviklerin başından beri izledikleri devrimci siyasetin tek doğru siyaset olduğuna inananların sayısında belli bir artış olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

Aslında durum gittikçe kritikleşip de günlük doğru devrimci taktikleri uygulamanın bir ölüm-kalım meselesi haline geldiğinde Bolşeviklere olan desteğin Sovyetlerin içinde de nasıl çığ gibi büyüdüğüne daha ileride tanık olacağız. Şimdi yine Haziran ayına dönelim.

Böylesi kritik bir dönemde Sovyetlerin içinde Menşeviklerin ve SR'lerin görüşlerinin ağırlıkta olmasına karşın, Bolşevikler neden bu örgütlenmelerin içinde kalıp çalışmalarını sürdürdüler? Nedeni açık: Tüm halk sınıf ve katmanlarının temsilcileri orada, halk oraya bakıyor. Başka bir yerde ve halkın içinde gömük olarak çalışmanın ne olanağı ve ne de anlamı vardı.

Öte yandan halk meclisleri, halk sınıfları ve katmanlarının siyasal temsilcilerinin, tarihin o anda önlerine dayattığı sorunların çözümü için ürettikleri siyasal çözümlerin sınanacağı denek taşı gibiydi. Küçük burjuva devrimci hareketler, liberaller, komünistler, kısacası herkesin sırası gelecekti. Ülkenin bir küçük burjuva denizi olması, küçük burjuvazinin siyasal temsilcilerinin arkasında çok daha geniş yığınların durmasını kaçınılmaz kılıyordu. Bunda şaşıracak bir yan yoktu. Ancak, ülkede burjuvazinin her boyda temsilcisinin erkine son verip, komünizme giden yolun önünü açma sözkonusu olduğunda, işçi sınıfının siyasal öncüsü olan komünist partisinden başka kimsenin böylesi uzun bir siyasal maratona çıkmaya nefesi yoktu. Lenin ve Bolşevikler bunu gayet iyi biliyorlardı. Elbet gün gelecek, ısrarla savundukları görüşler hem Sovyetlerin içinde, hem de geniş halk yığınlarının bağrında yeşerecekti.

Bolşeviklerin Sovyetler içinde izledikleri siyaseti iki temel bölüme ayırabiliriz: 1. Kendi görüşlerinin egemen kılınması için çalışmak, 2. Geçici hükümette Sovyetlerin temsilcilerinin kuyruğuna takılmasını engelleyip durumun tamamen tersine çevrilmesine çalışmak, yani erkin giderek Sovyetlerin eline geçmesinin yollarını hazırlamak.

Bu bölümlerden ilki doğal olduğundan üstünde durmamıza bile gerek yok. Ancak ikincisi çok daha nazik bir konu olduğundan üzerinde duralım. Bolşevikler aslında bunu yapmakla bir yandan devrimin kazanımlarının garantilemek istiyorlar, ama daha da önemlisi, Menşeviklerle SR'lerin içinde burjuvaziyle uzlaşmak isteyenleri yığınlar önünde teşhir etmek istiyorlardı. Gerçekten geçici hükümetin giderek ayağı Sovyetlere doğru kayacaksa ve bu da Menşevikler ve SR'lerin eliyle gerçekleşecekse bundan yararlanacak olan halk yığınlarıydı, devrim kazanacaktı. Yok eğer bu kadar yaşamsal bir konuda kaypaklık ederlerse sonunda gidecekleri yer burjuvazinin ve karşı-devrimin safları olacaktı. Halk yığınları da fazla geç olmadan dostu düşmanı açıkca görebileceğinden kârlı yine onlar çıkacaklardı. Bolşevikler de bu süreci hızlandırmak istiyorlar, işçi sınıfının sahte dostlarının maskesini fazla geç olmadan indirip safların netleşmesine çalışıyorlardı.

Bu amaçla bağlı olarak Bolşevikler devrimci eylemleri artırma eğilimindeydiler. Örneğin Lenin 10 Haziran günü için büyük bir yürüyüş örgütlenmesini partiye önerdiğinde geniş bir onay aldı. Gel gelelim konu Petrograd Sovyeti'nde tartışıldığında varılan karar ise böyle bir yürüyüşü yasaklamak oldu. Bolşevikler meclisteki temsilcileri aracılığıyla böyle bir eylemin hem halkın devrimci coşkusunu artıracağını hem de düşmanın nabzını da yoklayacağı şeklinde açıklamalarla yararlarını belirtmelerine karşın çoğunluğun onayını alamadılar.

Bu durumda Bolşevik partinin yöneticileri de bir çıkmazla karşı karşıyaydılar. Bir yandan Sovyetlerin dışına düşmek istemiyorlardı, ancak öte yandan da böyle eylemlerle hem egemen sınıfın nabzını yakalamak, hem de Sovyetlerin içindeki uzlaşmacı-oportünist görüşlerin fazla gecikmeden ayıklanması görevi de boylu boyuna duruyordu. Dahası, Bolşevik militanların fabrikalarda, atölyelerde ve kışlarlada eylemin yoğun propagandasının yapmalarını, hem Petrograd'daki işçi ve askerleri, hem de Cronstadt (Kronştat)'taki denizci birliklerini silahlı ayaklanmaya doğru teşvik edici yönde bir etkisi oldu. Sovyetlerin olumsuz yanıtına karşı tedbirli olmayı öneren Bolşevik Partisi merkez komitesi o anda sözünü geçirmesine karşın 3-5 Temmuz tarihlerindeki silahlı ayaklanma girişimini denetiminde tutamadı. Partinin askersel örgütü bu durumda Petrograd, Cronstadt ve Moskova'da ayaklanan işçi ve askerlerin yanında yer aldı. Bu anda Bolşevik parti de tüm örgüt olarak ayaklanmayı destekledi, ancak tüm halk sokağa çıkmadığı için kıvılcım devrim ateşini alevlendiremedi. Ayaklanma fazla kan dökülmeden geri çekildi.

Evet, devrim ateşi bu seferlik alevlendirilemedi ancak tam da Bolşeviklerin halk yığınlarına devrimci pratiğin içinde kanıtlamak istedikleri olgular gerçekleşti, hem de en ufak bir kuşkuya yer bırakmayacak kadar! Şöyle ki, 3-5 Temmuz tarihleri arasında silahlı göstericiler taşıdıkları pankartlar ve attıkları sloganlarla, "Tüm İktidar Sovyetlere" diye Sovyetlerin Yürütme Komitesi'e çağrıda bulunuyorlar ve erki ele geçirmesini istiyorlardı. Menşevik ve SR'lerden oluşan Sovyet Yürütme Komitesi ise kendi sayısal seçeneklerinin de olduğunu insanın gözüne sokarcasına, burjuvazinin ordularından göstericileri bastırması için yardım talep etti! Sonra da kalkıp Bolşevikleri eleştirmeye yeltendi: "Hem tüm erkin Sovyetlere geçmesini istiyorsunuz, hem de ona saldırıyorsunuz" diyerek... Böylece de özünde hangi sınıfa hizmet ettiklerini açık etmiş oluyorlardı...

Ayaklanmanın ardından yoğun bir anti-Bolşevik kampanya başlatıldı. Menşevik ve SR'lerin teşviki ve de burjuvazinin vurucu güçlerinin bizzat katılımıyla! Göreceli serbest çalışma ortamının yarattığı olanaklar kullanılarak Bolşeviklerin kurdurdukları dernekler, yayınevleri talan edildi, yöneticileri tutuklandı, kimi öldürüldü, kimi zindana atıldı ya da sürgüne yollandı. Kısacası burjuvazi bu bulunmaz bir fırsattır deyip karşı devrimci terör estirdi. Silahın keskin ucu tabii Bolşeviklereydi. Burjuvazinin sözcülüğünü yapan basın kuruluşları da halkın milliyetçi duygularını körükleyerek Bolşevikleri gözden düşürmek amacıyla "Almanya'nın ajanları" diye histerik bir kampanyaya başladı.

Bu ortamda Kerenski kendisini tüm siyasetlerin üstünde ve "Rusya'nın kurtarıcısı" olarak ilan ederek geçici hükümetin içinde orataya çıkan çatlakları giderme çabasına girişti. İlk elde yeni bir hükümet kurarak taze kanın durumu olumlu yönde etkileyeceğini umdu...

Bu yeni durumda Bolşevikler ne yapacaklardı? Finlandiya sınırında gizlenen Lenin her an gelen haberleri değerlendiriyor, diğer Bolşevik yöneticilerle birlikte izlenmesi gereken tutumu belirlemeye çalışıyordu. Belli noktalarda kafası açıktı: 1. "Tüm İktidar Sovyetlere" sloganını şimdilik geri çekmek daha uygundu'. Yukarıda sözünü ettiğimiz "barışcıl yollarla devrimi ilerletme" olasılığı tümden ortada kalkmıştı artık... Nesnel durum iki seçenekten birini er geç dayatacaktı: Ya burjuvazi yeniden tüm erki eline geçirip diktatörlüğünü en acımasız bir biçimde dayatacaktı ya da işçi sınıfı kararlı savaşımını utkuya ulaştıracaktı.

Savaşın uzamasıyla birlikte ekonomik krizin de dayanılamz boyutlara ulaşması sonucunda işçi sınıfının ve emekçi halkın doğrudan ayaklanması bu utkunun garantisi olacaktı.

Lenin, işçi sınıfı ve halk yığınlarının silahlı ayaklamasını düşünüyordu doğal olarak. Yaşanan son deneyimlerin ışığında başka hiçbir seçenek yoktu. Bundan sonra artık silahlı ayaklanmanın yalnızca propagandasını değil, bizzat pratik olarak örgütlenmesi için parti örgütlerinin hareketlendirilmesini isteyecekti. Kornilov ayaklanması ve onu izleyen olaylar bu teşhisin ne kadar yerinde olduğunu gösterecekti. Yazımızın gelecek bölümünü de bu konuya ayıracağız. ●

ALEVİ HAKLARIN TOPLUMSAL MÜCADELE TARİHİNDEN:

ZENCİ KÖLELERİN AYAKLANMASI

HALİL DERVİŞ

Abbasi İslam İmparatorluğunu sarsan diğer bir toplumsal başkaldırı zenci kölelerden geldi. 869'dan 883'e kadar tam 14 yıl sürdü. Bu konuda en geniş ve derli toplu araştırmayı 1976'da Paris'te yayınladığı *La Révolt des Esclaves en Iraq au IIIme/IXme Siécles* adlı kitabıyla A.Popoviç yapmıştır.

Bu yapıtla birlikte, L. Massignon'un *First Encyclopaedeia of Islam* 1913-1936 makalesi ve Asghar Ali Engineer'in *The Origine and Development of Islam* kitabından da yararlanarak, isyanın başlangıç ve gelişim aşamalarını elimizdeki kaynakları değerlendirerek kısaca şöyle özetleyebiliriz:

Tabari'nin verdiği bilgilere göre isyan kanallarda çalışan (Kassahin) zenciler tarafından çıkarıldı. Bu köle-işçilerin görevi aşağı Mezopotamya'da ekilebilir tarım arazisi oluşturmaktı. Fırat ve Dicle nehirlerinin birleşip Şattularab adını aldığı Basra'nın doğusundaki delta bölgesinin topraklarını tuzdan arındırarak işlenebilir duruma getiriyorlardı.

Onbinlerce sayıya ulaşan bu köleler ya Doğu Afrika'dan, Zengibar'dan (bugünkü Tanzania) zorla yakalanarak getirilmiş ya da İmparatorluğa bağlı ülkelerden vergi olarak alınmış, savaş esirleri durumundaydı. Bu bölgede büyük toprak sahiplerinden pek çoğunun tuz bataklıkları kompleksi vardı. Hem bu bataklıkların suları kanallarla boşaltılarak tuz elde ediliyor, hem de toprak yıkanıp tepeleryığınlar oluşturulup teras tarımına hazırlanıyordu. Çoğunluğu zenci olmakla birlikte kırsal yerleşme birimlerinden de getirilmiş bu köleler 500'den 5000'e kadar ağır işçi bölükleri halinde gruplandırılmış. Burada evsiz-barksız, umutsuz, en kötü koşullarda yaşıyorlardı. Bütün yiyecekleri birkaç avuç un, bulgur ve hurmaydı. Bu kölelerin efendilerinin dinini, ancak dillerini öğrendikten sonra tanımaları söz konusuydu. Sonuç olarak, kendilerini ezen ve insan yerine koymayan efendilerinin dini Ortodoks İslamı değil, tersine onlara karşı haklarını savunacak, adalet ve eşitlik getirmeyi vaadeden Heterodoks İslamı (Aleviliği) benimseyeceklerdi. Böylece 'Sahib al-Zenc' olarak kendilerini kurtaracak Ali soyundan birini, Muhammed b.Ali'yi buldular.

Biruni'nin anlatımına göre Ali'nin, Hüseyin kolundan sekizinci kuşak torunu olan Muhammed, al-Burkui (yüzü Peçeli) idi bu kişi. İranlı olduğunu ileri sürenler olduğu gibi, melez olduğunu söyleyen yazarlar da bulunmaktadır. Raşit Kurmati olasılıkla bölgede yeni başlamış Karmati propagandasıyla ilişkisi olan Raşit Kurmati adında biri onu destekledi. Raşit Kurmati'nin, bir değirmenci, bir şerbet satıcısı ve bazı kaçak zenci kölelerle (ubbak) kurduğu gizli örgüte, Babeki-Karmati usülü bağlılık yemini (bir çeşit ikrar verme) ile girdi. Kısa zamanda başına geçtiği örgütü büyütüp geliştirdi ve başkaldırı ölçülerine yükseltti. 868 yılının Ramazan ayında Kuran'dan, 'kendilerini savaşmaya ve bıçağa adamaktan (khuruc ghadban billah)' söz eden ayeti okuyarak isyanı başlattı.

Ne yazık ki kaynaklar, onun komünistik tip olan yönetim sistemi üzerinde ayrıntı vermemektedir. Sadece halife vekili Muvaffak tarafından Zencilerle, acımasızca sürdürülen savaş dönemine gönderme yapıyorlar. Cubba'dan harekete geçen Zenci lideri sapanlarla silahlanmış kuvvetlerini iki bölüme ayırdı: 1. Sadece zencilerden oluşan birlikler, 2. Fırat çevresi köylüleri, Kurmatiler (Karmatiler olabilir) ve Nubialı, Güney Mısır bölgesi halkları Sudanlılar. Arap kabilesi Banu Tamim tarafından bir donanmayla desteklenen Muhammed al-Burkui Ubulla, Abbadan, güney Ahvaz ve son olarak büyük Basra kentini aldı. 877'de Cabbul, Numaniya, Carcariya, Ramhurmuz ve Wasit'e kadar ilerledi. 879'a doğru Bağdad'ın 17 mil yakınlarına yaklaşıp yağmalarda bulundular.

Abbasi İslam İmparatorluğu'nda, bu büyük sınıfsal unsuru, zenci köleleri harekete geçirmede heterodoks İslam, yani Alevilik inancı etkilidir

Hareketin en önemli özelliklerinden biri, üzerlerine gönderilen zenci birliklerin isyana katılma olayıydı. Ayrıca bazı özgür köylüler de, büyük toprak sahipleri sınıfına karşı duydukları öfkelerin artması dolayısıyla harekete katılmaktan çekinmediler. Büyük tehlikenin farkına varan Halife'nin kardeşi ve naibi, bütün güçlerini ikinci bir saldırı için harekete geçirdi. Ancak savaşı bitirmek üç yılını aldı; önce Mania kampının 5 garnizonunu yerle bir etti ve arkasından Basra'nın güneyinde Abu'l-Khasib kanalı üzerinde bulunan Muhtara'daki Zenci kampını 881'de kuşatmaya aldı. Bir yıl dayanan Zenci köleler, 882'de silah bıraktılar ve önderleri Muhammed al-Burkui ise 883'te yakalanıp öldürüldü.

Bu isyanın da kanlı bir şekilde, vahşice bastırılmasında, Babekiler'de olduğu gibi bir Türk kumandan ve birliklerinin rolü olmuştur. 837'de Afşin'in birlik kumandanlarından Boğa'nın oğlu olan Musa, İmparatorluğun doğu eyaletleri genel valisi bulunuyordu. 873'de Zenci isyanı Ahvaz'a ulaştığında Musa duruma müdahale etmişse de, herhangi bir başarı elde edemeden, eyaletlerindeki karışıklıklar yüzünden ordusunu çekmek zorunda kalmıştı. Ancak Boğa oğlu Musa 881'de Al-Muvaffak'a geniş güven ve destek vererek, kendisinin İmparatorluk yönetimindeki etkinliğini artırmış. Onun kumandası altındaki Türklerin, Saffarid'lere karşı Bağdad'ı korumaları ve Zencilere karşı büyük desteği sayesinde bu büyük isyanı bastırabilmiştir. (Roy Mottahedeh, *The Abbasid Caliphate in Iran*, Cambridge History of Iran Vol. IV, Cambridge-1975, s.78-79)

Bir Karşılaştırma...

L. Massignon bu başkaldırıyı, "tıpkı Roma'ya karşı İ.Ö. 140 yılında Eunus'un ve İ.Ö.73-71'de Spartaküs'ün köleler isyanı gibi, Bağdad'a yönlendirilmiş klasik tipten düzenli bir 'toplumsal savaş' olarak" tanımlıyor. Ayrıca 1906-1913 yılları arasında, Avrupa emperyalizmine karşı Gandi'nin Hindistan'da yönetmiş oldu-ğu 'doğuştan taşıyıcı hammal grevlerini' de örnek vermektedir. (*agy*).

Bizce Zenci Köleler isyanı, son ikisi değil ama birincisi ile karşılaştırılabilir. Son araştırmalara göre Roma tarihinde 1. Köleler İsyanı olarak bilinen Eunus köle hareketi, İ.Ö.135-132 (140 değil) yılları arasında üç yıl sürmüştür. Suriye asıllı ve aynı zamanda kahin olan Eunus, bir savaş ganimeti köle olarak Sicilya'da Enna yakınında bir (latifundia) çiftlik sahibine satılmış. Kısa bir zaman içinde köleler arasında tanınan Eunus, Tanrılardan aldığı kehanet adına köleleri efendilerine karşı isyana çağırıyor. Bir gecede 400 kişiyi bulan isyancılar üç gün içinde 3000'e ulaşıyor. Önce çiftlikler basılıyor, efendiler köleleştirilip zincirlere vurulup, boyunlarına boyunduruk takılarak işe koşuluyor. (Tam 30 bin kişinin bu uzun süreli ayaklanmada, aynı durumu Zenci köleler de efendilerine yapıyorlar. Onları kendi koşullarında çalışmaya zorluyorlar. Ucuz fiyata satışa çıkarıyorlar. Örneğin, bir efendinin karısını üç dirheme sattıklarına dair kayıtlar vardır...) Sonra kentleri ele geçirerek özgür vatandaşları köleleştiriyor. Bir çoğu da kendilerine katılıyorlar. Bir yıl içinde Sicilya'yı ele geçiren Eunus, Antiochus adıyla krallığını ilan ediyor. Hapisaneler açılıp tutuklular salınıyor. Bir senato meclisi kuruluyor. (Muhammed al Burkui'nin merkeze yaptığı Muhtara'da kurduğu yönetim hakkında fazla bilgi yoksa da, öldürülmesinden 7-8 yıl sonra Hamdan Karmat'ın kurduğu Dar al-Hicra'daki yaşam ve sosyalistik yönetime benzerliği su götürmez. 874-875 ve daha sonra Karmati dai'si Hamdan ile baştan olumsuz, daha sonra olumluya dönüşen ilişkilerden sözediliyor.) Aynı yıl içinde Roma konsul'u L(ucius) Hypsaeus 8 bin kişilik ordusunu dağıtıyor. Arkasından peşpeşe konsül Fulvius Flaccus, ve Calpurnius Piso. 132'de Rupillius'a yeniliyor, köleler ve Eunus yakalanıyor. Tuhaftır ama öldürülmüyor. Geri kalan ömrünü köle olarak geçirmek koşuluyla hayatta bırakılıyor. (Cambridge Ancient History Vol. IX)

İslam İmparatorluğu köle mülkiyetli bir topluma sahip olduğu halde, Roma toplumunda olduğu gibi köleler üretimde ana unsur değildi. İmparatorlukta toplam zenginliğin ana payı ticaretten gelmekteydi. Bu nedenden dolayı, İslam toplumu karşılaştırılabilen diğer toplumlardan daha dinamik idi. Salt feodal toplum ve onun toplam zenginliği sadece köylülüğün (serflerin) sömürüsünden gelir.

İslamda varlık birikiminin bir payı da özgür yahut yarı-özgür köylülükten ve tahıl satışındandı. Köleler çoğunlukla ya ev işlerinde ya da askeri amaçlarla kullanılıyordu. Özellikle köle askerlerden zamanla 'Memlükler adıyla geniş ayrıcalıklar üzerinde temellendirilen askeri bir (kast) sınıf oluştu. (Engineer, *agy*, s.212)

Doğrudur, sınıfsal olarak, İslam İmparatorluğu'nda Roma' daki gibi köleler üretimde ana unsur değildi. Ama 'köle mülkiyetli' toplum olduğuna göre kölelerin bir sınıf oluşturmakta, üretimde belirleyici ve dolaylı önemli unsur oldukları yadsınamaz. Cihat (kutsal savaş) adı altında yapılan yayılmacı ve istila savaşlarıyla servet birikimine ticaretten çok katkıda bulunan canlı (savaş esiri köleler, hayvanlar) ve cansız (mal, para, toprak, eşya) ganimetin belirleyici unsuru askerlikte kullanılan köleler değil midir? Binlerce Arap olmayan mevlası (kölesi) ile cihada çıkan askeri aristokrasi elemanları (kumandanlar) onlara düşene de elkoymuyor muydu 'Al-Sahib'olarak? Ayrıcalıklı memlükler kast'ı, silahlarını sahiplerine çevirip başarılarına karşılık ganimetten paylarını istedikleri andan itibaren oluşmaya başladı. Buna karşılık Zenci köleler isyanında görüldüğü gibi, köle bilincini kaybetmeyenler de toplumsal hareketlerde yerlerini alıyorlardı. Asghar Ali Engineer gibi yuvarlak sözlerle konuşmak kolay! İmparatorluğun her yanına yayılmış büyük toprak sahiplerinin tarlalarında bahçelerinde çalışan binlerce köleler üretimin ana unsuruyken; su kanalları, kuyular açan, bataklık kurutan, Şattularab'da tarım toprakları oluşturan köleler üretimin dolaylı büyük unsurları olmuştur...

Abbasi İslam İmparatorluğunda bu büyük sınıfsal unsuru harekete geçiren heterodoks İslam, yani Alevilik inancı olmuştur. 15 yıla yakın imparatorluğu sarsan Zenci köleler ayaklanması için, Farhad Daftary'i "bu bir ihtilalci Şiizm ve özellikle İsmailizm hareketiydi" diyor. Gerçekte genel adıyla Heterodoks İslam, yani bir Alevilik hareketi demesi gerekiyordu. ●

TKP TARİHİNDEN SAYFALAR

- VI -

1920-1930 dönemi parti çalışmaları

Ordusuz erkanı harp, erkanı harpsiz ordu olmaz

NAZIM ÇELİK

Bu dönemde komünistlerin çalışmaları, mücadelesi sürerken, Türkiye burjuvazisi ve onun hükümeti de boş durmuyor, karşı-devrimci saldırılarda bulunuyordu. Bu saldırılardan biri de komünistlerin tutuklanıp yargılanmasıdır.

Haziran-Temmuz 1929 yılının *Ulus, Cumhuriyet* gazetelerinde tutuklu komünistlerin mahkemeleriyle ilgi şöyle deniliyordu:

"Komünistlerin mahkemesine bu sabah kalabalık halk huzurunda devam edildi. Maznunlar (sanıklar) göğüslerine kırmızı çiçekler takmışlardı. Firari Baytar, Mehmet'in ve Niko Bikroviç'in karamameleri, Koço'nun 320 doğumlu olduğu hakkındaki evrak okundu. Enver'in başlığına orak-çekiç işlettiğine dair kayıt okundu. Enver cebinden orak-çekiçli bir mendil çıkararak, 'yasak olduğunu bilmiyordum, işledim. Sokakta bu mendiller satıldıktan sonra benim işlememden ne çıkar?' dedi. Koço evinde bulunan mektubu redetti. İbrahim Agayef, 'ben yazı bilmem' dedi. Dr. Hikmet ve Sıtkı'nın yazıları hakkında bilirkişi raporu okundu. Sıtkı'nın yazısında tam kanaata varılmış, Dr. Hikmet'in yazısında büyük benzetme, benzerlik tesbit edilmiştir. Savcı yazıların sanıklara ait olduğunun tasdik edilmesini talep etti. Komünist tutuklular itiraz ettiler. İddia makamı Dr. Hikmet'in yazısının tekrar incelenmesini istedi.

"Sonunda, firariler hakkındaki süre bitmediğinden, Hikmet'in sabıkasına dair soruşturmaya henüz cevap gelmediğinden, bilirkişiye gönderilmesine karar verilerek mahkeme 8 Temmuz'a ertelendi." (4 Temmuz 1929, *Cumhuriyet*)

18 Temmuz 1929 günkü *Cumhuriyet* gazetesinde, bu mahkeme ile ilgili olarak "Komünistlere ait karar" başlığı ile yayınlanan yazı şöyleydi:

"Hükümeti zor yoluyla değiştirme suçundan sanık komünistlerin mahkemelerine bugün, ağır cezada devam olunmuş, hakimler heyetinin kararı okunmuştur. Karara göre, 24 şahıs iddia edilen şekilde aralarında gizli örgüt teşkil etmişler ve halkta hükümete karşı nefret hisleri uyandıracak yolda çeşitli yerlere beyannameler asmışlardır. Kararname gereğince, Doktor Hikmet, Hüsamettin, Laz İsmail beyler, 17. maddenin 2. bendinin birinci maddesine göre 4 sene 6'şar ay 15 güne, sabıkaları mevcut olduğundan bu süreye 15'şer gün ilave edilmesine karar verilmiştir. Niko efendinin 4 yıl ve İstanbul'daki mahkumiyeti sabıkası nedeniyle 15 gün daha hapsine, Manon Şafman ve Koço'nun da 4'er yıla, Yusuf, Troçki Mehmet, Selanikli Hüsnü, Selanikli Hasan ve şoför Ahmet ve Halil'in de 4'er yıl, Küçük Hilmi, Enver ve Abbas ile Kızoğlu Ali'nin 3'er yıl 4'er ay, Mehmet Şükrü, Salamon ve Ahmed'in 2'şer yıl, makinist Tevfik'in 1 yıl, firarilerden Nedim, baytar Mehmet ve Niko Senkiyoviç'in de 4'er yıl mahkumiytlerine, Nafiz, Nesim, İskeçeli Hasan, Şerif, Kafkasyalı İbrahim, Aziz oğlu Mustafa ve diğer Mustafa Sıtkı, Çakır Hasan ve Muhittin'in de beraatlerine karar verilmiştir. Bu karar temyiz edilebilir. Mahkumlar kararı temyiz edeceklerini söylediler."

Aşağıda sunulan yazı, 1929 yılında TKP merkez organı *Komünist*'de yayınlanmıştır. O dönemdeki Türkiye burjuvazinin, ilerici nitelikteli işçi örgütlenmelerine yönelik tutumunu ve hileli manevralarını sergilemektedir. Ayrıca, o dönemdeki komünistlerin, ilerici işçilerle birlikte yaptıkları çalışmaları, kitle örgütlenmelerini yansıtmaktadır. TKP'nin, burjuvazinin bu manevralarına karşı yürüttüğü mücadeleyi de gösteriyor:

"Halk Fırkası'nın bir manevrası

"Türkiye'de amele sınıfı yoktur diye gırtlağını yırtan ve bu sebeple de işçinin bütün haklarını ayakları altına almaya çalışan Türkiye burjuvazisi işçi sınıfına karşı yeni bir manevra çeviriyor. Burjuvazi bu manevrayı çoktan çevirmek istiyor. Fakat yapacağı işin geleceğinden ürküyor.

"Hergün biraz daha kadrosunu kabartan işçi sınıfı, Türkiye burjuvazisinin yegane rakibidir. Bunu gören ve bilen burjuvazi, amele sınıfının bilincini bulandırmak için çareler arıyor. Kendiliğinden hareketlerden bilinçli hareketlere geçmeye başlayan ve sınıf bilincini idrake çalışan amele sınıfına yeni bir tuzak kuruyor. Türk burjuvazisi yapacağı bu işi, Halk Partisi'ne tevdi etmiştir. Bu tuzak nedir? İşçiyi, Halk Partisi'nin rehberliği altında örgütlendirmek, işçi birliklerine Halk Fırkası'nın temsilcilerini sokmak!

"Burjuvazi neden böyle manevraya kalkıştı? İşçinin öz teşkilatlarını yüz bin hile ve her türlü cebir ve şiddetle yıkmaya çalışan burjuvazi, neden amele-yi teşkilatlandırmak istiyor?

"İstanbul'da Amele Taali Cemiyeti'nin bütün şubelerini kapatan ve polisi bu cemiyetin başına bela eden Türkiye burjuvazisi ve onun hükümeti, şimdi başka bir adla yeni cemiyeti açmaya neden uğraşıyor? Mesele çok basittir:

"1. Kemalist hükümetin böyle davranışı amelenin gözünü boyamaya amaçlı, güya ameleye de demokraside hak verdiğini isbata çalışması demektir ki, bu iş burjuvazisinin sahtekarlığını gösterir.

"2. Burjuvazi, ameleyi içerden yıkmak için teşkilatlandırmak istiyor.

"3. Halk Partisi, işçinin bağımsız teşkilatlanmasının önünü almak için bu manevrayayı yapıyor.

"Fakat Halk Partisi kimleri teşkilatlandırmak istiyor ve nasıl bir teşkilat yapmak istiyor? İşte anlaşılması lazım gelen nokta!

"Halk Fırkası, amelenin esas kitlesinin değil, onun burjuvaziye satılmış, üç, beş unsurunu kendi el altında örgütlendirmek istiyor. İşçi hareketini felce uğratmak için, bu gibi ajanları teşkilat haline sokuyor. İstanbul'da bu işi yapmaya uğraşırken, Halk Partisi mutemedi aynen şu sözleri söylemiştir: 'Bize amelenin esas kadrosunun değil, Halk Partisi'ne sadık unsurların teşkilatlandırılması lazımdır'!

"İşte görüyorsunuz ya Halk Fırkası kimleri teşkilatladırıyor. Halk Partisi vücuda getirmek istediği bu örgütü, bir kukla gibi, işçinin gözü önünde oynatmak istiyor. Bu durum karşısında işçiye düşen görev:

"1. Halk Fırkası'nın manevrasını geniş işçi kitleleri arasında yaymak,

"2. Adana'da şoför ve makinistlerin yaptığı gibi, böyle bir hareket anında işçiler kendi bağımsız isteklerini ileri sürmelidirler.

"3. Katiyen, Halk Partisi'nin rehberliği altına girmemek, ameleyi Halk Fırkası'nın teşebbüsüyle değil, Komünist Partisi'nin sevk ve idaresiyle bağımsızca örgütlendirmek lazımdır. Bu uğurda bağımsızca mücadele etmek için Komünist Partisi işçiye rehberlik görevini üzerine almıştır. Komünist Partisi'ni mi arıyorsunuz: O her işçi kitlesinin bulunduğu yerde mevcuttur. Halk Fırkası'nın bu manevrasına karşı tedbirler alalım. Lakin bu iş, tembel tembel oturmakla, adam sen de, benim neme lazım, geçinip gidiyorum, ekmeğimden olmayayım' demekle yapılmaz. Bu şekilde düşünenler, işçi sınıfının kurtuluşunu düşünmeyenler demektir."

> Bir amele birliğinin oluşumu, amele sınıfının burjuvazi üzerine hücumudur. Kapitalist cemiyetini yıkmak için atılan bir adımdır. İşçi sınıfını kurtuluşa yükselten bir basamaktır.
>
> Her vilayet komitesi, her mıntıka komitesi ve her hücre aktif olarak bu hususta harekete geçmelidir. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, teşkilat hakkını herkese vermiştir! Açıktan teşkilat kurmanıza polis engel oluyorsa, dinlemeyiniz, protesto ediniz. Gizli meslek birliği yapınız.

Yine merkez yayın organından, Eskişehir'den bir işçinin, *"İşçi Birlikleri"* ile ilgili gönderdiği yazıyı aktarmadan geçemeyeceğiz. Mektupta yazılanlar, mutlaka bu komünist işçinin çalıştığı işyerindeki ilerici kitlesine yapılan propaganda çalışmasına da yansıyordur. Parti fikirlerini işçi kitlesine taşımaya güzel bir örnek, örgütlenme çalışmasına bir örnek teşkil ediyor.

"İşçi Birliklerine Muhtacız!

"Bir amele birliğinin oluşumu, amele sınıfının burjuvazi üzerine bir hücumudur. Kapitalist cemiyetini yıkmak için atılan bir adımdır. İşçi sınıfını kurtuluşa yükselten bir basamaktır.

"Türkiye'de amelenin en bozuk giden işlerinden biri de *İşçi Birlikleri* meselesidir. Mevcut işçi birlikleri, miskin miskin oturmaktan başka bir iş görmüyor. Mevcut olmayanları da teşkil etmek faaliyetine geçilmiyor. Bu noktada Türkiye Komünist Fırkası'nın da zaafı vardır. Fakat bu ciheti derhal ele almalıdır. İşçi birlikleri oluşturulmasına yoğun bir şekilde çalışmalıdır. Her vilayet komitesi, her mıntıka komitesi ve her hücre aktif olarak bu hususta harekete geçmelidir. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, teşkilat hakkını herkese vermiştir! Açıktan teşkilat kurmanıza polis engel oluyorsa, dinlemeyiniz, protesto ediniz. Gizli meslek birliği yapınız. Geniş işçi kitlelerini seferber hale getirmek için mutlaka meslek birliklerine önem vermek zorunludur. Bu uğurda hepimize düşen vazife: Komünist Partisi'nin rehberliği altında *'Kırmızı meslek birlikleri'* teşekkülüne yardım etmektir. Meslek birlikleri işçi sınıfının ordugahıdır. Komünist Fırkası ise erkanı harp dairesidir. Ordusuz erkanı harp, erkanı harpsiz ordu olmaz.

Eskişehir Şimendifer Atölyesinde amele A."

Türkiye Komünist Partisi Eskişehir vilayet komitesi parti fikirlerinin propagandasını geniş kitlelere taşımak amacıyla *Kızıl Eskişehir* adlı gazete çıkarıyor. Ekim 1930 tarihli *Kızıl Eskişehir* gazetesinde partililere ve ilerici işçilere seslenen yazıyı, o dönemdeki Eskişehir İl Komitesi'nin parti çalışmasına bir örnek teşkil ettiği için aynen yayınlıyoruz.

"Yoldaş,

"Hayatın her yanından fışkıran fakrü sefalet son haddini buluyor. Neye baksan, neye el uzatsan altında bir yoksulluk görüyorsun. Buna rağmen zevku sefa, refah ve saadet yok değil. Soğuktan titreyen zavallı insanlara lüks otomobiller içerisinden küçümseyerek bakan, günlerce çalıştırdığı, kuvvetini aldığı insanlara hakaretle karşılık gösteren insanlar da var. Binlercesinin kanını ve kuvvetini çalarak servet ve refah kazanan bu hakim, zengin sınıf yaptıkları kanunlarla kanı emilen, fakir sınıfa zulüm ve şiddet gösteriyorlar.

"Onlar istiyorlar ki, bu insanlara ölmemek için bir lokma ekmek parası vermek, hatta mümkün olduğu nisbette onu da vermemek. Bu hakim sınıf şahsi ihtiraslarını tatmin için geneli ezmek siyasetini günden güne artırıyor. Sefalet ise fazlalaşıyor. Hak ve kuvvetlerinin niçin çalındığını soran, eşitlik ve kardeşlik isteyen komünistleri zindanlarda çürütüyorlar. Sonra da polisleri, gazeteleri vasıtasıyla onların fena insanlar olduğunu söyleyerek vatandaşları cehaletle susturmak istiyorlar. Gerçeği öğrenmekten men ediyorlar. Fakat komünizm hayatın her yanından fışkırıyor. Onun filizlerini her tarafta görmek mümkün. Zengin sınıfının çok korktuğu komünizm hastalığı uzviyetin ta derinlerine girmiş, oradan çok sağlam yerleşmiştir. Zengin sınıf bu hastalığın uzviyete girmemesi için menfezlerden birini kapar, fakat o muhakkak bir diğerini bulur yine içeri girer. Zenginler istediği kadar küplere binsin, istediği kadar hapishaneler, zindanlar, dar ağaçları yapsınlar, yüzbinlerce komünist öldürsün ve tarihin yokolmaya mahkum ettiği her sınıf gibi hareket etsin, herşeye rağmen gelecek bizimdir. Biz mağlubiyetlerden zaferler yaratmayı bilen bir sınıfın evlatlarıyız.

"İşte *Kızıl Eskişehir* hakikatı örtmek isteyen burjuva sınıfa karşı, hakkı gasp edilen fakir işçi sınıfının kurtuluşunu kolaylaştırmak maksadıyla ayda iki defa çıkıyor.

"O, sana günlük mücadelelerinde rehberlik edecek. Alacağın tedbirleri, gösterecektir. *Kızıl Eskişehir*'e göstereceğin ilgi ile varlığını isbat edeceksin. Onu seve seve oku ve okut."

Yukarıdaki örnekler, TKP tarihinin ne denli derinlere kök saldığının da açık belgeleridir. O, bugün de, yarın da yoluna dolu dizgin devam edecektir. ●

KIBRIS EMEKÇİLERİ GELECEKLERİNİ BELİRLEYECEKTİR

Emperyalist emeller uğruna yapılan çatışmaların oyununa düşmemek bugün son derece önemlidir

Britanya Komünist Partisi'nin düzenlediği "Avrupa Birliği, İlerici-Demokratik Seçenekler" adlı uluslararası konferans 13-14 Haziran 1998'de İngiltere'nin Cardiff şehrinde yapıldı. Avrupa ülkeleri komünist partilerinin çağrılı olduğu konferansta partimiz Uluslararası Büro'dan bir delegasyonla temsil edildi. Konferansa delege gönderen diğer örgütler şunlardı; İrlanda Komünist Partisi, İtalya Komünist Partisi-Yeniden Kuruluş, DKP (Almanya Komünist Partisi), PDS (Almanya Demokratik Sosyalizm Partisi), Danimarka Komünist Partisi, KKE (Yunanistan Komünist Partisi), AKEL (Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi), CPI-M (Hindistan Komünist Partisi-Marksist) (İngiltere temsilciliği). Yoğun bir hazırlığın ardından, teknik yönleri de dahil olmak üzere her açıdan çok iyi örgütlenmiş olan konferansta Avrupa Birliği'nin siyasi ve ekonomik çeşitli yönleri derinlemesine tartışıldı ve delegeler görüş alış-verişinde bulundular.

Kardeş komünist partilerinin temsilcileriyle görüşmelerde bulunan TKP delegasyonunun konferansa Kıbrıs Sorunu üzerine sunduğu bildirgeyi aşağıda yayınlıyoruz. Ayrıca partimizin AKEL ve KKE (Yunanistan Komünist Partisi) ile birlikte hazırladığı ortak bildirgeyi de bu sayfamızda bulacaksınız.

•••••••••••••••••

ORTAK BİLDİRGE

Yunanistan Komünist Partisi, Türkiye Komünist Partisi ve Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL)'in, Britanya Komünist Partisi'nin 13 ve 14 Haziran 1998'de Cardiff'te düzenlediği Avrupa Birliği konulu konferansa katılan temsilcileri olarak, Türkiye hükümetinin Kıbrıs'ın işgal altındaki bölümünde askeri varlığını güçlendirme tehditlerini büyük endişeyle karşıladığımızı belirtmek isteriz.

Bu tür ifadelerin Kıbrıs Sorunu'nda barışçıl ve geçerli bir çözüme ulaşma çabalarına hizmet etmeyeceği açıktır.

Sorunların şiddet ya da şiddet tehdidine başvurulmadan, uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde barışçı yollarla çözülmesi gerekir.

Kıbrıs Sorunu'nun çözümü yönünde atılacak her adımın emperyalist güçlerin değil, Kıbrıs halkının iradesine dayanması ve Kıbrıs'ın tüm halkının çıkarlarına hizmet etmesi gerektiğine inanıyoruz.

Kıbrıs'tan Türk ordusunun ve diğer yabancı güçlerin çekilmesini ve 1977 ve 1979 anlaşmalarıyla Birleşmiş Milletler kararlarına dayalı iki bölgeli bir federal devletin kurulmasını taleb ediyoruz.

Yunanistan Komünist Partisi
Türkiye Komünist Partisi
Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL)

KIBRIS SORUNU ÜZERİNE

Türkiye Komünist Partisi, Kıbrıs'ın 1974'te Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından işgaline sürekli olarak karşı çıkan birkaç örgütten biridir. İşgalin ilk gününden itibaren, ülkede milliyetçi, baskıcı bir rejimin varlığına rağmen bu tutumumuzdan taviz vermedik.

O günleri hatırlayan yoldaşlar, Türkiyeli ve Kıbrıslı yoldaşların işgale karşı nasıl kararlı bir mücadele yürüttüğünü de hatırlayacaklardır. Bu mücadele hangi milliyetten olduklarına bakılmaksızın Kıbrıs emekçi halkının çıkarları uğruna yürütüldü. Bu mücadele o dönemde egemen olan ve ortalığı kaplayan milliyetçilik dalgasına karşıydı.

Milliyetçi duygular dış güçler tarafından kışkırtıldı ve ardından Türkiye'nin tutumu da bunda önemli rol oynadı. Ancak, işgale varan dönemde Kıbrıs'ın Türk nüfusuna yapılan haksızlıkları da inkar edemeyiz.

Hiç kuşku yok ki, Akdeniz'in ortasındaki bu küçük adada Kıbrıs sorunu Türkiye, Yunanistan, İngiltere ve ABD'nin çıkarlarıyla içiçe geçmiş durumda ve krizin çözümü için önerilen yollar, bu ülkelerden birinin ya da diğerinin çıkarlarına dayanmaktadır.

Bu koşullar altında bugünün ana görevi, başarması ne kadar zor görünürse görünsün, iki toplum arasındaki güveni yeniden sağlamaktır. Kuşku yok ki, sınırın her iki yanındaki milliyetçi güçler, hem Türkiye hem de Yunanistan'daki milliyetçi güçlerce körüklenen düşmanlığı beslemek için ellerinden geleni yapıyor. Bu tavırlar düşmanlığın tırmanmasına ve sürekli savaş çığlıklarının yükselmesine yol açıyor.

Sınır ötesi tekil dayanışma eylemleri karşılıklı güvenin bir ölçüde oluşmasını sağladı. Fakat ne yazık ki, bunların sayısı sınırlı ve sık sık gerçekleşmiyor. Oysa, Ledra Palas'da bir toplantı ya da bir konser bile karşılıklı güveni arttırmaya yarayabiliyor. Bu tür ilişkilerin gerçekleşebilmesi için yeterli zemin vardır ve kararlı bir şekilde istendiğinde önünde durulması da zordur. Sınırın her iki yanındaki ilerici güçlere düşen görev, ilişki kurmak ve karşılıklı güven kazanmak için ellerinden geleni yapmaktır.

Ne yazık ki bugün adadaki gerginliğin, özellikle de Kıbrıs'ın Rusya'dan S300 füzeleri satın alması yüzünden gerginliğin arttığına tanık oluyoruz. Son haberlere göre Türk hükümeti füzelere karşı adaya silah yerleştirmeye karar verdi. Bu girişimlere şiddetle karşı çıkıyor ve Kıbrıs'ın tüm halklarına yönelmiş bir tecavüz olarak kabul ediyoruz. Ayrıca, adada bir silahlı çatışma sadece Kıbrıs halkına değil, Türkiye ve Yunanistan'a da tahmin edilemeyecek ölçüde zarar verecektir.

Böylesi girişimlerin sadece sorunun çözümünü daha da uzak bir geleceğe erteleyen ve adanın bölünmüşlüğünü kesinleştiren bir düşmanlık artışına yol açacağına kuşku yoktur.

Sonuç olarak, gerçekçi bir çözüm Türk ordusunun ve diğer tüm yabancı askeri güçlerin Kıbrıs'tan çekilmesi, üslerin kaldırılması ve kendi halklarının iradesine dayalı, bağımsız bir Kıbrıs'ın kurulmasıyla mümkündür.

Türkiye Komünist Partisi

13 Haziran 1998

ENDONEZYA

Bir zayıf halka, bir ayaklanma

KİM DEMİŞ DÜNYADA SOSYALİZME, EMEKTEN YANA DÜZENE KARŞI ÖZLEMİN AZALDIĞINI. BÜTÜN DÜNYA SON AYLARDA DÜNYANIN BİR UCUNDAKİ AYAKLANMANIN SONUÇLARINI TARTIŞIYOR

S. GÖZE

Yüzölçümü ve nüfus olarak Güneydoğu Asya'daki en büyük ülke olan Endonezya, 13.677 adadan oluşuyor. 200 milyonu aşkın nüfusu ile dünyanın en kalabalık dördüncü ülkesi. Karada ve denizde geniş petrol ve doğal gaz yatakları, çeşitli maden yatakları ve muazzam kerestelik ağaçlı tropik ormanlarına sahip olmasına rağmen yoksul bir ülke(!). Ekonomi büyük ölçüde tarıma dayanıyor.

300 etnik guruba sahip Endonezya'da yaklaşık 250 dil konuşuluyor ve bunların yanında bir de resmi dilleri var. Ülkede 4 milyon Çinli var ve çoğunlukla büyük şehirlerde yaşıyorlar. Nüfusun yalnızca yaklaşık %22'si şehirlerde yaşıyor. Fakat ülkede birçok geniş taşra merkezi var. Başkenti Jakarta olan Endonezya'da nüfusun %90'ı müslüman. Ayrıca hinduizm, budizm ve hıristiyanlık diğer dinler arasında. 1945'de bağımsızlığını ilan etmesiyle okuma yazma oranında %60'lara varan büyük bir artış yaşanıyor. Ortaokulda okuyan öğrencilerin sayısı 20 milyon olduğu halde lisede okuyan öğrenci sayısı 4 milyonlarda seyrediyor. Her bölgenin kendi üniversitesi olduğu halde yalnızca başkent Jakarta ve diğer birkaç büyük şehirdeki üniversitede iyi düzeyde eğitim veriliyor.

Endonezya'da, 17.yüzyılın başlarında Portekiz dışında en büyük yabancı egemen güç olarak Hollanda'yı görüyoruz. 350 yıl Hollanda'nın sömürgesi olarak kalan Endonezya 1945'de bağımsızlığını ilan ediyor. Endonezya, ilk cumhurbaşkanı Sukarno yönetiminde 1958'de büyük bir ayaklanmaya sahne oluyor. (Haziran ayında olan ölüm yıldönümünde gördüğümüz gibi ölümünden 28 yıl sonra bile onbinlerce insanı hala mezarı başına toplayabilen cumhurbaşkanı Sukarno için halk, 'O önce vatanına hizmet etti. Kendisine ve ailesine değil' derken Suharto'nun yolsuzluklarından bezginliği dile getiriyordu.) Ayaklanma bastırılıyor. Sukarno'nun desteğiyle, Endonezya Komünist Partisi'nin gücünün artmasıyla birlikte bir başka halk ayaklanması 1965'de yaşanıyor. Ayaklanma karşı-devrim ile sonuçlanıyor, cunta ile iktidara gelen ve 32 sene boyunca halkı bezdirecek Suharto diktatörlüğü başlıyor. Ve Endonezya yakın tarihin gördüğü büyük katliamlardan birini yaşıyor. Dünyanın büyük KP'lerinden olan ve 3 milyon üye, 20 milyon sempetizana sahip olan Endonezya Komünist Partisi, 1 milyondan fazla üyesini ve taraftarını kaybediyor. Parti sekreteri kurşuna diziliyor. Binlerce üyesi hapsediliyor.

Son 30 yılın en büyük krizini yaşayan Endonezya'da halk, Şubat ayından beri rejime karşı tekrar kaynamaya başladı. Ülke parası 'rupi'nin ABD doları karşısındaki rekor düzeyde değer kaybetmesiyle, ülkenin pek çok yerinde halk dükkanları yağmalamaya başladı. Bu tepkiler fazla yayılmadan bastırıldı. Ancak Mayıs ayında, İMF'nin 43 milyar dolarlık imdat paketiyle gelen dayatıcı reformlarına karşı ve akaryakıt, elektrik ve yiyecek madelerine % 75'lere varan zamların yapılması ve buna karşın işsizliğin hat safhada olması halkın tekrar sokaklara taşmasına yetti.

Ortaya çıkan son tepkilerin bu kadar büyümesinde, yığınları kucaklamasında öğrencilerin büyük rolü oldu. Birçok kentte ekonomik ve siyasal durumu protesto etmek için öğrencilerin önderlik ettiği gösteriler düzenlendi. Üniversite öğrencilerine lise öğrencilerinin de katılmasıyla eylemlerin çapı daha da büyüdü.

Ülke gençliğinin talepleri, bütün halkın en genel ekonomik, demokratik isteklerini yansıttığından bu tepkilere en başta işçiler olmak üzere diğer halk katmanları da katıldılar. Bu talepler, terör yasalarının kalkması, insan haklarının ve ifade özgürlüğünün genişletilmesi, yargının bağımsızlaştırılması, gıda fiyatlarının düşürülmesi, Suharto ailesinin yolsuzluklarının soruşturulması, seçim sistemi ve parlamentonun halkı temsil edecek şekilde demokratikleştirilmesi vb. idi. Böylelikle Suharto'nun 2005 yılına kadar devlet başkanlığına seçilmesini protesto etmek ve onun istifasını amaçlıyorlardı.

Suharto, başlayan ayaklanmayı bastırmak için ikili bir politikaya başvurdu. Bir yandan orduyu da devreye sokarak ayaklanan halkın üzerindeki terörü artırdı, diğer yandan da reformlar yapma sözü vererek ayaklanmayı yatıştırmak istedi.

80 milyar dolar dış borcu olan Endonezya'da halk yoksulluk içinde yaşarken Suharto ve ailesinin, 16 milyar dolarlık gibi bir servetinin olması, sürekli artan pahalılığa karşı halkın ilk tepkisini dükkanlara yöneltmesini sanırız açıklamaya yetiyor. Ayrıca, küçük bir azınlık olan Çin kökenli Endonezya'lıların ekonomiye egemen olmaları da halkın öfkesini onların mallarına ve dükkanlarına yağmalamaya yöneltmiştir.

Yapılan protesto gösterilerinde halka bombalarla, kurşunlarla, panzerle saldırıldı. Yüzlerce insan yaralandı ve tutuklandı. Ayaklanmayı bastırmak için kıvranan rejim, estirdiği terör ile Mayıs ayında toplam 1200'e yakın insanı katletti.

> Küreselleşme -globalleşme- deyip duruyoruz, bu öyle bir nane ki dünya küresinde her kıpırdanış bir başka yeri anında zıplatıyor. Ekonomik olarak bütün ülkeler birbirine göbekten bağlı. Endonezya'da halk ayaklanıyor, dünyanın öteki ucunda sarsıntılar yaşanıyor.

Devamı 12.sayfada

İŞÇİNİN SESİ

İŞÇİNİN SESİ, web site adresi **http://members.aol.com/TKPIS**

E-Mail adresi 1: **mesajis@aol.com** E-Mail adresi 2: **sohbetis@aol.com** **Yazışma adresi:** PO Box 513 London, N1 4AR

Türkiye'den 1 kitap göndererek abone olunabilir. Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

ASYA TEKELLERI BUNALIMLA KIVRANIYOR

❐ BÜTÜN DÜNYA İŞÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!

ENDONEZYA'NIN SİVRİ UÇLARI

Japonya'yı Endonezya'dan, Endonezya'yı Asya'dan, Asya'yı dünyadan ayırıp çözüm üretilemez

baştarafı 11.sayfada

Soğuk terler dökerken başvurduğu taktikler Suharto'yu kurtaramadı tersine emperyalizm onu kurban edip, yerine B.J. Habibie'yi yeni cumhurbaşkanı olarak iktidara getirdi. Suharto 21 Mayıs'da istifa etti. Yerine gelen Habibie, işbaşına gelir gelmez, Doğu Timur'un Endonezya'nın 27.bölgesi olduğunu dünya tanırsa hapiste bulunan devrimci lider J. X. Gusmao'yu serbest bırakacağını ve binlerce Endonezya askerini işgal altındaki bölgeden çekebileceğini söyledi. Eski Portekiz kolonisi olan ve nüfusun çoğunluğunun Katolik olduğu Doğu Timor, diktatör Suharto'nun emriyle 1975'de Endonezya tarafından işgal edilip, bir yıl sonra ilhak edilmişti. Savaşta ve takip eden kıtlık ve hastalıktan onbinlerce insan ölmüştü. Bölgede uzun süredir devam eden gerilla savaşının komutanı olan Gusmao, 1992'de hapse atıldı ve 20 yıla mahkum oldu.

Portekiz, kendi çıkarlarına uygun düşmediğinden eski sömürgesi olan Doğu Timor halkının politik geleceğine kendisinin karar vermesi gerektiğini öne sürerek Habibi'nin teklifini hemen reddetti. Bölgenin bağımsızlığını savunan güçler ve halk Gusmao'nun koşulsuz serbest bırakılmasını ve bölgenin kendi kaderini tayini için referandum yapılmasını savunuyorlar. Habibie'nin kendisinin serbest bırakılması ile ilgili teklifini reddeden Gusmao da bağımsızlık için referandum istiyorsa bölge halkının kendisinin karar vermesi gerektiğini belirtiyor.

Clinton yönetiminin hararetli desteğini alan Habibie başa geçtikten sonra hızla gerçekleştirmeye çalıştığı demokrasi girişimlerini daha da ileri götürerek(!) 16 Doğu Timor'lu politik tutukluyu serbest bıraktı. Bunun yanında da, 1991'de 270 kişinin öldürüldüğü Doğu Timor'daki katliamda görev alan emekli general S. Panjaitan'ı, katliamdan sonra görevinden alınmasına rağmen kendisine danışmanlık yapmaya seçti. Bütün bunlar neyin değiştiğini gösteriyor!

Emperyalizm Suharto'yu kurban vererek ve birtakım demokratik adımlar atarak halkı yatıştırmaya çalıştı. Küreselleşme -globalleşme- deyip duruyoruz, bu öyle bir nane ki dünya küresinde her kıpırdanış bir başka yeri anında zıplatıyor. Ekonomik olarak bütün ülkeler birbirine göbekten bağlı. Endonezya'da halk ayaklanıyor, dünyanın öteki ucunda sarsıntılar yaşanıyor. Japonya'da borsa alt üst oluyor. İntihar eden işadamları tonla. Fransa'da işçiler greve gidiyor, İngiltere etkilenmemek için hemen önlemler alıyor. Endonezya'daki hareketlilik emperyalistlerce dikkatle bağlanmalıydı yoksa bütün Uzak Doğu ve Güney Doğu Asya ülkeleri üzerindeki daha büyük çıkarları tehlikeye girecekti. Bu yüzden de gerekirse iki ay önce öve öve bitiremediği Suharto'lardan daha kaç tanesini daha kurban verebilirdi. Devrim korkusu neler yaptırıyor!

Endonezya'da öznel öğenin yetersiz kaldığını, devrimci güçlerin, yaşanılan böyle güçlü bir ayaklanmayı, rejime karşı yöneltmede başarısız kaldığını gördük. Öfkenin Suharto ve ailesinin yolsuzluklarında odaklaştığını, pahalılıktan nefes alamayan, demokrasi özlemi ile kıvranan yığınların bilincini sıçratacak, doğru kanala akıtacak, daha ileri, devrime götürecek örgütlenmelere gidemediğini gördük. Bunda büyük ölçüde göründüğü kadarıyla lidersiz olmanın payı var. Ayrıca, koskoca bir dünyaya karşı bir Endonezya olması var. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra dengeler çok değişti. Bir de, ulus olarak çok sayıda değişik etniğe ve dine sahip olmanın rolü var.

Henüz ülke tam anlamıyla yatışmış değil. İrili ufaklı gösteriler sürüyor. Şu anda mücadele odağı olarak Doğu Timor'la ilgili tartışmalar ve bu merkezli eylemler sürüyor. Ama kontrollü ve daha sakin bir şekilde ordunun vekaletiyle.

Ülkede kriz sona ermiş değil. Burjuvazinin çabaları, ekonomiyi nasıl rahatlatacak ve halkı daha ne kadar bağlı tutacak onu zaman gösterecek. Şimdilik göründüğü kadarıyla emek cephesi bir fırsat daha kaçırdı. Umarız ülkedeki devrimci güçler yanlışlarından ders alır. Ama ne olursa olsun, tüm bu deneyimler Endonezya halkının belleğine silinmeyecek kadar görkemli yazıldı. Taa ki, yeni fırsatlar doğduğunda kullanılmak üzere. ●

NESRİN ŞAHİN

Küreselleşmenin Asya ülkelerinde meydana getirdiği kriz başta Endonezya olmak üzere birçok ülkeyi etkisi altına aldı. Japonya'nın da bu kriz içine sürüklenmesi bunalıma yeni bir ivme kazandırdı. Japonya krizi bir anda dünya borsalarını altüst etti. Dolar 1995'de 79.75 yen'e eşitken son bunalımla beraber yen'in dolar karşısında değer kaybetmesiyle beraber 144'e yükseldi. Japon para birminin bu oranda değer kaybedişi başta Tokyo borsası olmak üzere Hong-Kong, Tayland, Singapur, Paris, Londra ve Milan borsalarında da düşüşlerin olmasına neden oldu. Çünkü bu ülkelerin Asya'da birçok yatırımları ve fonlarına sahip birkaç ülkeden biri olan Japonya'daki bu olumsuzluklar Japon ekonomisini etkilemiş gibi gözükmüyorsa da aslında dünya çapında ekonomide fırtanalar koparıyor.

Japonya'daki krizin bir sürü görününen ve görünmeyen sebepleri var. Ama genel anlamıyla çöküş Asya'nın geneline hakim olan bunalımdan kaynaklanıyor. Çünkü Japonya'nın son dönemlerde dış ülkeler vermiş olduğu 265 milyar dolarlık kredinin hepsi Asya'da bunalımda olan ülkelerdir. Yalnızca Endonezya'ya açılmış olan kredi miktarı 23.2 milyar doların kısa zamanda da olunabilecek gibi gözükmemesi bu paranın yok olmasıyla neredeyse eşdeğerdedir.

Bunun yanısra Japonya dış ticaretinin (ihracatının) yüzde 50'si Asya ülkelerine yapılıyordu. Ticaretin yapıldığı ülkelerdeki bunalımı gözönüne alırsak bu bunalımda kısa sürede iyileşme göstermediği ve gösteremeyeceği gözler önündedir. Çünkü Endonezya'daki iktidar değişikliğinden sonrasındaki gelişmelerin hayata geçmesi ve uygulanabilirlik olasılıkları yoktur. Endonezya'daki yeni hükümetin, Uluslararası Para Fonu'ndan (İMF) temsilcileriyle yaptığı görüşmeler yeni hastalıklara eski reçetelerle çözüm üretmek olarak alabiliriz, çünkü demorkatik devriminin çözümleyeceği bu tür sorunlara reformlarla çözüm üretmeye çalışmak kapitalizmin vazgeçilemez hastalığı. 200 milyon nüfusun yaşadığı Endonezya'da 43 milyar dolarlık İMF kredisinin ve diğer ülkelerin örneğin Japonya açmış olduğu kredilerin çözüm getirmesi zor bir durum. Son günlerde 'rupi'nin dolar karşısında 14.000 yükselmesi ise birçok ekonomist çevrede ekonomideki iyileşmenin sonucu değil, Japonya'daki krizin neticesi olarak bakılıyor. İMF'nin yeni ekonomik reformlarını uygulamaya koyması, 1999'da yapılacak olan seçimlerin bağımsız(!) ve adil(!) olacağı vaatlerini gündeme getiren hükümetin söylemleri madalyonun görünen iki yüzünün silik reçeteleridir.

Fakat bu gelişmelere iyi demek mümkün değil, çünkü enflasyon her geçen gün daha da artıyor ve bunun neticesinde yoğun bir işsizler ordusu yaratılıyor. Şimdilik bunlara iş istihdamı sağlamak neredeyse olanaksız.

Kaynak:Datastream/ICV- Financial Times

Bunun yanısra Doğu Timor gerillalarına (tutsak olanlar) verillen sözler yerine getirilmedi. Şu ana kadar yalnızca 16 siyasi tutsak serbest bırakıldı. Bu da göz boyamak için. Verilen bu vaatler tutulmadığı gibi yeni cumhurbaşkanı B.J. Habibie'nin *The Associated Press*'e yaptığı açıklama ise gelecekte yapılacaklar için bir örnek teşkil ediyor. Habibie "şu anda Doğu Timor'u olduğu şekliyle yöneteceğiz, yani Endonezya'nın bir parçası olarak kalacak" demesi, daha önceki sözlerinin pratiğe geçirilmeyecek olduğunu kanıtlıyor.

Varolan ekonomik çöküntünün halledilmesinden sonra yapılacaklar üzerine söz veren hükümete karşı Nobel barış ödülü sahibi Bishop Carlos Belo'nun yapmış olduğu açıklama halkın istemini dile getirmesi açısından önemlidir. Belo, "önce olacakları görmek istiyoruz vaatleri değil, kesin çözümler geçmedikçe halk bu sözlere inanmayacaktır" dedi.

Geçen hafta cumartesi günü de 1000 kişilik bir protesto gurubu Doğu Timor'da gösteri yaptı. Protestonun ana teması Doğu Timor'un kendi geleceğini tayin etmek için referandum yapılmasıydı. (Doğu Timor'lu yüzlerce insan 1970'de yapılan bağımsızlık savaşında can vermişti, ama onlara vaad edilenler, yerine getirilmedi. Türkiye topraklarında 1919'da Kurtuluş Savaşı sırasında Kürt halkına verilen sözler gibi, onlar da aynı kaderi paylaşıyor.)

Bu, günübirlik politikaların, sorunun temeline inilmediği sürece devam edeceği kesin. Yaptıkları bataklığı kurutmadan sineklerle boğuşma görüntüsü yaratmaktır. Sistemin çarpıklığı her geçen gün daha katmerleşiyor. Halkın demokratik halk devrimine olan özlemi bir o oranda büyüyor. Başta komünistler olmak üzere devrimci demokrat, aydın olan kesiminin üzerine düşen görev ve sorumluluklar da artıyor. Bu da azimli ve kararlı bir çalışmayı zorunlu kılıyor.

Küreselleşmenin bu derece yoğun olduğu günümüzde sorunlar dünya ölçeğinde ve bazında olduğuna göre çözümler de aslında o yoldan geçiyor. Enternasyonal bir birlik sağlanmadıkça bu sorunların çözümleri gerek zorlaşacak, gerekse de olanaksız hale gelecektir. Bulunduğumuz dönem Enternasyonalist bağlılığı I. Enternasyonal'in yapıldığı dönemden daha da zorunlu duruma getiriyor. Marks'ın "bütün dünya işçileri birleşiniz" sloganını günümüzün belgisi olmak zorundadır. Emperyalizme karşı omuz omuza mücadele bu demektir. Yani Japonya'yı Endonezya'dan Endonezya'yı Asya'dan, Asya'yı dünyadan ayırıp çözüm üretilemez. ●